

**รายงานการติดตามและประเมินผล
การให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ 2565**

**ฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผล
สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
โทร 043-236793 www.kkpro.go.th**

-ก-

คำนำ

การติดตามและประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เพื่อประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ภายใต้การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ในการให้บริการสนับสนุนน้ำไว้อุปโภค-บริโภค การให้บริการเครื่องสูบน้ำ (น้ำท่วม หรือภัยแล้ว) การให้บริการพัฒนาบ่อบาดาล การให้บริการซ่อมแซมถนน/พังกันน้ำที่ชำรุด และการให้บริการเรือพอลทุนเพื่อกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ เพื่อให้งานเป็นไปตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ การดำเนินการเน้นรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนและการบูรณาการของทุกภาคส่วนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งสาธารณะประโยชน์ในพื้นที่ของตนเองสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชน หมู่บ้านให้มีส่วนร่วมในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับประโยชน์ เพื่อให้เกิดความเข้มแข็งในชุมชน และยังได้น้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นำมาปรับใช้ในการดำรงชีวิตทำให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

ในการนี้ คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นจึงได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เพื่อประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ประเมินผลที่ได้ สามารถนำไปเป็นข้อมูลและแนวทางในการพัฒนาแผนงาน/โครงการ ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น และเป็นเครื่องมือสำหรับผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัด หรือหน่วยงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง เพื่อที่จะนำไปใช้ในการบริหารงานในองค์กรให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยส่วนรวมต่อไป

ฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผล
สำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณ
องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
กรกฎาคม 2565

-ข-

สารบัญ

คำนำ	ก
สารบัญ	ข
บทสรุปผู้บริหาร	ค
บทที่ 1 บทนำ	1
1. หลักการและเหตุผล	1
2. วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล	1
3. ขอบเขตการติดตามและประเมินผล	2
4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	2
5. นิยามศัพท์เฉพาะ	2
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	3
1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม	3
2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่น	5
3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด	6
4. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ	8
5. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความคุ้มค่า	9
6. แนวคิดเกี่ยวกับภัยสาธารณภัยและการบริหารจัดการสาธารณภัย	12
7. เอกสารที่เกี่ยวข้อง	26
บทที่ 3 วิธีการติดตามและประเมินผล	33
1. ประชากรกลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล	33
2. เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล	33
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล	33
4. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล	34
5. การวิเคราะห์ข้อมูล	34
6. การนำเสนอ	35
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	36
1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	36
2. ขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล	36
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	37

บทที่ 5 สรุปการติดตามและประเมินผล	43
1. วัตถุประสงค์การติดตามและประเมินผล	43
2. แนวทางและวิธีการติดตามและประเมินผล	43
3. สรุปการติดตามและประเมินผล	44
4. ข้อเสนอแนะจากการติดตามและประเมินผล	46
บรรณานุกรม	47
ภาคผนวก	
ภาพกิจกรรม	
แบบประเมิน	

-ค-

บทสรุปผู้บริหาร

จากการติดตามและประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เพื่อประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น โดยให้การสนับสนุนน้ำไว้อุปโภค-บริโภค ให้บริการเครื่องสูบน้ำ (น้ำท่วม หรือภัยแล้ว) ให้บริการพัฒนาบ่อบาดาล ให้บริการซ่อมแซมถนน/พังกันน้ำ ที่ชำรุด และการให้บริการรถชุดเพื่อกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ โดยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม/สัมภาษณ์ แบบไม่เจาะจง จากผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน ชุมชน หมู่บ้านใกล้เคียงที่ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบจากโครงการ จำนวนทั้งสิ้น 244 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด – ต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การติดตามและประเมินผล ความพึงพอใจของประชาชนในการการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น เพื่อประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ร่วมกับผู้นำชุมชน ประชาชนคนในชุมชนที่ตั้งโครงการ โดยใช้แบบสอบถามแบบปลายเปิด-ปลายปิด ผลการติดตามและประเมินผล พบว่า

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

1.1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนทั้งสิ้น 244 คน โดยส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 132 คน และมีจำนวน 112 คนเป็นเพศหญิง ซึ่งในกลุ่มประชากรตัวอย่างนี้ มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 95 คน รองลงมาเป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 68 คน สถานภาพของประชากร เป็นประชาชนทั่วไป 197 คน รองลงมาคือ เป็นผู้นำชุมชน/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 27 คน มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นจำนวนมากที่สุด คือ 135 คน ตามมาด้วยระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 58 คน มีการประกอบอาชีพ เกษตรกรมากที่สุด รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป จำนวน 189 คน และ 34 คน ตามลำดับ ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ครัวเรือนต่อเดือน ส่วนมากอยู่ที่ 5,000 – 10,000 บาท รองลงมาคือ มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ต่อเดือน

1.2 ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินโครงการ

ในภาพรวมของการดำเนินโครงการ ประชาชนมีความพึงพอใจในการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.03$) หรือ คิดเป็นร้อยละความพึงพอใจ 80.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายหัวข้อพบว่า หัวข้อที่ประชาชนมีความพึงพอใจสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ที่พูดจาสุภาพ อธิบายดี ประพฤติตัวเรียบร้อยเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.19 , S.D = 0.79 และ หัวข้อที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ มีขั้นตอนการให้บริการเป็นระบบ ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีความชัดเจน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.91 , S.D = 0.91

เมื่อจำแนกการประเมินความพึงพอใจในแต่ละด้าน จะพบว่า ด้านแรก คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ หัวข้อที่ประชาชนมีค่าระดับความพึงพอใจสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการพูดจาสุภาพ มีอธิบายดี ประพฤติตัวเรียบร้อยเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.19 , S.D = 0.79 และหัวข้อที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ เจ้าหน้าที่สามารถแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.03 , S.D = 0.87 ด้านที่สอง คือ ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ อบจ.ขอนแก่น นั้น หัวข้อที่ประชาชนมีค่าระดับความพึงพอใจสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ มีผังลำดับขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.97 , S.D = 0.94 ส่วนหัวข้อที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ

มีขั้นตอนการให้บริการเป็นระบบ ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีความชัดเจน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.91 , S.D = 0.91 ด้านสุดท้าย คือ ด้านเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ (คน รถ เรือ อื่นๆ) หัวข้อที่ประชาชนมีค่าระดับความพึงพอใจสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ โดยภาพรวม ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.18 , S.D = 0.88 ส่วนหัวข้อที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านนี้ คือ มีเครื่องมือ/วัสดุ/อุปกรณ์/เจ้าหน้าที่พร้อมให้การช่วยเหลือ เหตุฉุกเฉินเร่งด่วน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.98 , S.D = 0.97

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปี พ.ศ. 2565 ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งสิ้น 244 คน โดยประชาชนมีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 92 คน ส่วนประชาชนที่มีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการ อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 75 คน ตามด้วยประชาชนที่มีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับ พอใช้ มีจำนวน 66 คน และมีประชาชนจำนวน 9 คน และประชาชน จำนวน 2 คน ที่มีระดับความพึงพอใจในระดับ ที่น้อย และ น้อยที่สุด ตามลำดับ

1.3 ความคุ้มค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

ผลการติดตามและประเมินผล พบว่า โครงการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีความเหมาะสม คุ้มค่า มีประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนมีปัญหาค้างคาและข้อเสนอนแนะ ดังนี้

ความคุ้มค่ากับงบประมาณ พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้จัดสรรงบประมาณ ในการบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อเป็นช่วยเหลือและ บรรเทาความเดือดร้อนด้านต่างๆ ให้กับประชาชนเป็นเบื้องต้น ในขณะที่เกิดเหตุสาธารณภัย ตลอดจนงบประมาณ ที่ครอบคลุมในการฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบสาธารณภัย เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว สามารถใช้ชีวิตและประกอบ อาชีพได้ตามปกติดังเดิม องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จึงได้มีโครงการให้บริการบรรเทาสาธารณภัยต่างๆ หลายโครงการ ทั้งโครงการที่เป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า และโครงการฟื้นฟูหลังประสบภัย เช่น การให้บริการน้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภค หรือ การให้บริการเครื่องสูบน้ำ ในพื้นที่ที่ประสบภัยแล้งหรือน้ำท่วม หรือ การให้บริการซ่อมแซมถนนหรือพนังกั้นน้ำ ภายหลังสาธารณภัยผ่านพ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นการใช้เงินงบประมาณ ที่คุ้มค่าและครอบคลุมทุกมิติของการบรรเทาสาธารณภัย (ขณะเกิดสาธารณภัยและภายหลังเกิดสาธารณภัย)

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ พบว่า ประชาชนในพื้นที่ดำเนินการต่างมีความพึงพอใจและได้รับ ประโยชน์จากการดำเนินการของโครงการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อ ช่วยเหลือราษฎรที่ประสบสาธารณภัยมาตลอด โดยได้นำเครื่องจักรกลและบุคลากร ออกให้ความช่วยเหลือราษฎร ที่ประสบภัยแล้งในพื้นที่ ประกอบด้วย เครื่องสูบน้ำขนาดท่อ 8 นิ้ว รถพัฒนาบ่อบาดาล เพื่อซ่อมแซม/เป่าล้างบ่อ บาดาล, รถบรรทุกน้ำ ขนาด 10,000 ลิตร เพื่อออกแจกจ่ายน้ำให้แก่ราษฎร และได้จัดส่งรถบรรทุกน้ำไปประจำ ที่อำเภอที่ขอยืมรถบรรทุกน้ำ จำนวน 10 คัน นอกจากนั้น ยังจัดส่งชุดพัฒนาแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อ เตรียมรับมือภัยแล้งหรืออุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น รถชุดไฮดรอลิค ดำเนินการขุดลอกแหล่งน้ำที่ตื้นเขิน และกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำเพราะจากการให้บริการดังกล่าวสามารถช่วยบรรเทาความเดือดร้อนและช่วยให้ ประชาชนในพื้นที่ดำเนินการสามารถใช้ชีวิตและประกอบอาชีพได้ตามเดิมเพราะจากการให้บริการดังกล่าว สามารถช่วยบรรเทาความเดือดร้อนและช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ดำเนินการสามารถใช้ชีวิตและประกอบอาชีพได้ ตามเดิม

ข้อเสนอแนะจากการติดตามและประเมินผล

1.4 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผลจากการติดตามและประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า แม้องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นจะได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการบรรเทาสาธารณภัยต่างๆ ให้กับประชาชนในทุกๆ ปี แต่ก็อาจจะยังไม่เพียงพอ อีกทั้งประชาชนก็ยังต้องการให้หน่วยงานของรัฐ หรือ องค์กรเอกชนอื่นๆ ให้เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบกับสาธารณภัย ให้สามารถกลับมาดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติโดยเร็ว

หน่วยงานของรัฐ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นแก่ผู้ประสบสาธารณภัย เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบโดยตรง ควรมีการจัดสรรงบประมาณ แผนการดำเนินการ เครื่องมือ อุปกรณ์ และเจ้าหน้าที่ เพื่อรองรับกรณีเกิดบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนที่ประสบภัย ตลอดจนควรมีการทบทวนแผนการดำเนินการ อยู่เสมอ เพื่อให้สามารถเข้าบรรเทาเหตุได้ทันทั่วถึง

1.5 ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการครั้งต่อไป

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณสำหรับการให้บริการประชาชนในด้านบรรเทาสาธารณภัย เป็นประจำทุกปี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ควรติดตามและประเมินผลโครงการต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ดำเนินการมาก่อนหน้านี้ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนโครงการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นต่อไป

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

สาธารณภัยยังคงมีแนวโน้มจะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและซับซ้อนมากขึ้นเนื่องจากความแปรปรวนของภูมิอากาศโลก ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติประกอบกับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมไทยจากสังคมชนบทไปสู่สังคมเมืองอย่างรวดเร็ว ประชาชนมีโอกาสอาศัยอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยมากขึ้น ส่งผลให้ความเสียหายจากสาธารณภัยรุนแรงมากขึ้น ทั้งภัยธรรมชาติ เช่น อุทกภัย วาตภัย ภัยแล้ง ภัยหนาว และภัยจากการกระทำของมนุษย์ เช่น อัคคีภัย อุบัติภัย การรั่วไหลของสารเคมีอันตราย องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นหน่วยงานที่อยู่ใกล้ชิดประชาชน และมีบทบาทภารกิจในการเข้าไปให้ความช่วยเหลือและบรรเทาสาธารณภัยในลำดับแรก ก่อนที่หน่วยงานภายนอกจะเข้าไปให้ความช่วยเหลือประกอบกับพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ.๒๕๕๐ กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นผู้อำนวยการท้องถิ่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในท้องถิ่นตน จึงถือเป็นภารกิจสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะต้องเตรียมความพร้อมในการป้องกันสาธารณภัย และพัฒนาขีดความสามารถในการเผชิญเหตุและให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยภายหลังจากสถานการณ์ภัยยุติ

องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง (2) การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น(12) การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่างๆ และจากการที่ประเทศไทยได้ประกาศยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) จัดทำแผนแม่บทหลักของการพัฒนาประเทศและเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในหัวข้อที่ 5 ยุทธศาสตร์การสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสอดคล้องเชื่อมโยงกับแนวทางการพัฒนาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565-2569) ยุทธศาสตร์ที่ 4 การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนพร้อมทั้งสอดคล้องเชื่อมโยงกับแนวทางการพัฒนาของจังหวัดขอนแก่น (พ.ศ. 2561 – 2565) ประเด็นการพัฒนาที่ 3 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (3.4) อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนและยุทธศาสตร์องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ยุทธศาสตร์ที่ 5 การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยมีแนวทางการพัฒนา โดยเป็นไปตามอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และเผยแพร่ให้ความรู้แก่ประชาชนในการป้องกันสาธารณภัยต่างๆ เช่น ด้านอุทกภัย วาตภัย ปรับปรุงซ่อมแซมถนนที่ชำรุด กำจัดวัชพืชตลอดทั้งการสนับสนุนน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตรฯ

ดังนั้น องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จึงได้จัดทำแบบประเมินผลความพึงพอใจการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ภายใต้การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นในด้านต่างๆ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการให้บริการมาปรับปรุง และดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องของการบริการให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้นในการดำเนินงานตามโครงการดังกล่าว

2. วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล

1. เพื่อทราบถึงผลสำเร็จความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานโครงการ
2. เพื่อต้องการทราบถึงความคุ้มค่า ผลกระทบ และประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ
3. เพื่อทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและคนชุมชนในการดำเนินงานโครงการ

4. เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคของการดำเนินโครงการ ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นในครั้งต่อไป

3. ขอบเขตการติดตามและประเมินผล

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น ประชาชน คนในชุมชนในเขตพื้นที่ อำเภอคำสูง อำเภอชนบท อำเภอเวียงใหญ่ อำเภอโคกโพธิ์ไชย อำเภอบ้านแฮด และอำเภอเมืองขอนแก่น

4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทราบถึงระดับความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินการโครงการ
2. ทราบถึงความคุ้มค่า ผลกระทบและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ
3. ทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน คนในชุมชนในการดำเนินโครงการ
4. ทราบถึงปัญหา อุปสรรค ผลการดำเนินงานโครงการ
5. ผลการติดตามและประเมินผลโครงการ จะเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นต่อไป

5. นิยามศัพท์

1. ประชากร หมายถึง ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอคำสูง อำเภอชนบท อำเภอเวียงใหญ่ อำเภอโคกโพธิ์ไชย อำเภอบ้านแฮด และอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น
2. การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน พัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ แก้ไขปัญหาตนเอง ร่วมให้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญ ที่เหมาะสมและสนับสนุน ติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง
3. การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการ และพิจารณาข้อชี้ให้เห็นถึงจุดเด่น หรือจุดด้อยของโครงการนั้นอย่างมีระบบแล้วตัดสินใจว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นเพื่อการดำเนินงานต่อไปหรือจะยุติการดำเนินงานโครงการนั้น
4. ความคุ้มค่า หมายถึง การดำเนินการกิจของภาครัฐเพื่อให้ได้ผลผลิต ผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลประโยชน์ที่สมดุลกับทรัพยากรที่ใช้ ทั้งนี้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอาจเป็นได้ทั้งผลสำเร็จที่พึงประสงค์ และผลกระทบในทางลบที่เกิดขึ้นแก่ประชาชนและสังคม ทั้งที่สามารถคำนวณเป็นตัวเลขได้ และไม่สามารถคำนวณเป็นเงินได้
5. สาธารณภัย” หมายความว่า อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์ โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณสุข ไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มีผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุ หรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อวินาศกรรมด้วย
6. บรรเทาสาธารณภัย (Disaster Relief) หมายถึง การช่วยระงับภัย โดยทำให้ภัยสงบลงโดยเร็ว หรือลดอันตรายให้น้อยลง และช่วยทำให้ความยากลำบาก ความพิบัติ และความเดือดร้อนต่างๆ ที่เกิดขึ้นให้น้อยลง หรือหมดไป
7. ผลกระทบของโครงการ คือ ผลที่ตามมาหลังจากมีผลผลิตของโครงการแล้ว อาจเป็นเชิงปริมาณ หรือเชิงคุณภาพก็ได้ เพื่อช่วยในการตัดสินใจว่าสมควรดำเนินโครงการต่อไปหรือไม่ เงื่อนไขความสำเร็จของการติดตามและวิจัยประเมินผลโครงการมีอะไรบ้าง

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

การติดตามและประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ในครั้งนี้ ได้ศึกษา ค้นคว้าจากเอกสาร งานที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการติดตามและประเมินผลโครงการ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับปกครองส่วนท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด
4. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ
5. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความคุ้มค่า
6. แนวคิดเกี่ยวกับสาธารณภัยที่เกิดขึ้น
7. แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

(1) ความหมายของการมีส่วนร่วม

ทวิทอง หงษ์วิวัฒน์ (2527) ให้คำจำกัดความของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า หมายถึง การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุม การใช้และกระจายทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคมตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรีในฐานะสมาชิกสังคม

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง กระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน การสร้างโอกาสให้ประชาชนในชุมชนทั้งรูปแบบส่วนบุคคล กลุ่มชน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครรูปแบบต่างๆ ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องรวมกัน

ปรัชญา เวสารัชช์ (2528) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าหมายถึง การที่ประชาชนเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยการใช้ความพยายามหรือใช้ทรัพยากรบางอย่างส่วนตนในกิจกรรมซึ่งมุ่งสู่การพัฒนาของชุมชน

ดุษฎี อายุวัฒน์ และคณะ (2535) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้โอกาสประชาชนเข้าร่วมในการดำเนินงานตั้งแต่กระบวนการเบื้องต้นจนถึงกระบวนการสิ้นสุด โดยในการเข้าร่วมอาจจะเข้าร่วมในขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือครบวงจรก็ได้ การเข้าร่วมมีทั้งกลุ่มหรือองค์กร

อภิชัย พันธเสน (2539) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมอาจเริ่มต้นจากการพัฒนามาจากข้างล่างแทนวิธีการพัฒนามาจากนโยบายเบื้องบน จุดเริ่มต้นคือการกระจายอำนาจของการวางแผนจากส่วนกลางไปเป็นการวางแผนส่วนภูมิภาค

ดังนั้น จึงสรุปการมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการพัฒนาทั้งในแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาโดยเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการริเริ่ม ร่วมกำหนดนโยบาย ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐทุกระดับ ร่วมติดตามประเมินผลและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงประชาชน ชุมชนและเครือข่ายทุกรูปแบบในพื้นที่

(2) แนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชน

สมลักษณ์ ไชยเสรี (2549) ได้แบ่งแนวทางการจัดการการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็น 3 ด้านหลัก คือ ด้านประชาชน ด้านการมีส่วนร่วม และด้านภาครัฐ โดยการมีส่วนร่วม มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้ประชาชนที่เป็นบุคคลหรือคณะบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินการพัฒนาช่วยเหลือ สนับสนุนทำประโยชน์ในเรื่องต่างๆ หรือกิจกรรมต่างๆ ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์และร่วมประเมินผลเพื่อให้เกิดการยอมรับและก่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดกันทุกฝ่าย

(3) เงื่อนไขพื้นฐานของการมีส่วนร่วม มี 3 ประการ คือ

1. ต้องมีอิสรภาพ หมายถึง มีอิสระที่จะเข้าร่วมหรือไม่ก็ได้ การเข้าร่วมต้องเป็นไปด้วยความสมัครใจ การถูกบังคับให้เข้าร่วมไม่ว่าจะในรูปแบบใด ไม่ถือว่าเป็นการมีส่วนร่วม
2. ต้องมีความเสมอภาคบุคคลที่เข้าร่วมในกิจกรรมใดจะต้องมีสิทธิเท่าเทียมกับผู้เข้าร่วมคนอื่น
3. ต้องมีความสามารถ บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องมีความสามารถพอที่จะเข้าร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ หมายความว่า ในบางกิจกรรมแม้จะกำหนดว่าผู้เข้าร่วมมีเสรีภาพและเสมอภาค แต่กิจกรรมที่กำหนดไว้มีความซับซ้อนเกินความสามารถของกลุ่มเป้าหมาย การมีส่วนร่วมย่อมเกิดขึ้นไม่ได้ องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม มี 3 ด้าน คือ

1. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้บุคคลเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ จะต้องมีความชัดเจนและเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
2. ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่บุคคลจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
3. ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้บุคคลเข้ามามีส่วนร่วมจะต้องระบุกลุ่มเป้าหมายอย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้ว โดยพื้นฐานโดยแท้จริงนั้น กระบวนการมีส่วนร่วมอาจจะไม่สามารถกระทำได้ในทุกประเด็น ดังนั้น จึงมีแนวทางทั่วไปบางประการเกี่ยวกับประเด็นที่ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วม ได้แก่

1. การตัดสินใจและผลกระทบที่สำคัญ
2. การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อบางคนมากกว่าคนอื่น
3. การตัดสินใจจะมีผลกระทบต่อผลประโยชน์ของบางคนหรือกลุ่มคนที่มีอยู่เดิม
4. การตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มีความขัดแย้งอยู่ก่อนแล้ว
5. ความจำเป็นเพื่อให้มีการสนับสนุนต่อผลการตัดสินใจ

ดังนั้น การมีส่วนร่วมของบุคคลจึงมีอยู่ในเกือบทุกกิจกรรมของสังคม ขึ้นอยู่กับความสนใจและประเด็นในการพิจารณา แต่มีเงื่อนไขพื้นฐานในการมีส่วนร่วมว่าต้องมีอิสรภาพ ความเสมอภาค และความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย และต้องมีกลุ่มเป้าหมาย ทั้งนี้ เพื่อให้กระบวนการมีส่วนร่วมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดการมีส่วนร่วม เป็นการกระจายโอกาสให้บุคคลมีส่วนร่วม และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ โดยการให้ข้อมูลแสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากบุคคล

2. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้หลายความหมายซึ่งส่วนใหญ่จะมีหลักการสำคัญที่คล้ายกัน ดังนี้

อรพินท์ สวัสดิ์ชัย (2552) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ กระบวนการ ที่เชื่อมโยงระหว่างภาครัฐ และภาคอื่นๆ นอกภาครัฐ เช่น ธุรกิจเอกชน ประชาชน ชุมชน และ องค์กรต่างๆ ให้ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ และร่วมแรงร่วมใจในการพัฒนา เพราะการพัฒนาที่ทรงพลังและยั่งยืนในสังคมประชาธิปไตย เกิดจากการพัฒนาที่เกี่ยวข้องทุกภาค ส่วนได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแรงร่วมใจในการดำเนินการและร่วมกับประโยชน์จากการพัฒนา สำหรับแนวคิด เรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน 5 ขั้นตอน (ตามรูปภาพ ประกอบที่ 2.1) ซึ่งหากขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไป จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะ นำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ 5 ขั้นตอน ได้แก่การมีส่วนร่วม ในการรับรู้สามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการเลือกและเสนอแนวทาง เพื่อตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานติดตาม ตรวจสอบ และการมีส่วนร่วมรับประโยชน์และเป็นเจ้าของนโยบายสาธารณะ

ประหยัด หงษ์ทองคำ (ม.ป.ป.) ได้กล่าวว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น(Local Government) เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากระบบการกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) จากส่วนกลางไปยังส่วนท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการปกครองท้องถิ่นตนเอง เพื่อสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) อ้างอิงมาจาก Daniel Wit (1967) การปกครองท้องถิ่น หมายถึงการปกครองที่รัฐบาลกลาง ให้อำนาจ หรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมด หรือเป็นบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่า ถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่น ก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้น การบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมี องค์การของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยองค์กรนั้นมีได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง แต่มีอำนาจในการตัดสินใจ และบริหารงานภายในท้องถิ่นของตน

ประทาน คงฤทธิศึกษากร(2535) ได้ให้ความหมายว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการเมืองการปกครองของรัฐและโดยนัยนี้จะเกิดองค์การทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่นโดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์การนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มี อำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

จากนิยามต่าง ๆ ข้างต้นสามารถสรุปหลักการปกครองท้องถิ่นได้ในสาระสำคัญดังนี้
(ชูวงศ์ ฉายะบุตร : 2539)

1. การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากร หรือขนาดของพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองส่วนท้องถิ่นของไทยจัดเป็น องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ตามเหตุผลดังกล่าว

2. หน่วยการปกครองท้องถิ่น จะต้องมีความอิสระ(Autonomy)ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขตหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ก็จะกลายสภาพเป็น รัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มี

ขอบเขตที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้น เป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal Rights) ที่จะดำเนินการปกครองตนเอง สิทธิตามกฎหมายแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

3.1 หน่วยงานการปกครองท้องถิ่นมีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับสุขาภิบาล เป็นต้น

3.2 สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

4. เมืองครที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์ครที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็นสองฝ่าย คือ องค์การฝ่ายบริหารและองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาลจะมีคณะเทศมนตรี เป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือ ในแบบกรุงเทพมหานคร จะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร เป็นฝ่ายบริหารสภากรุงเทพมหานคร จะเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของการปกครองส่วนท้องถิ่น

ชูวงศ์ ฉายะบุตร (2539) ได้จำแนกวัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. เพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณเป็นหลัก หากเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้น หากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเอง เพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบาเป็นภาระทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ในการดำเนินการ

2. เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับการบริการจากรัฐบาล แต่อย่างเดียวย่อมไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่น ที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้นจึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

3. เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงมีความจำเป็น โดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่นทำให้ประหยัดเงินงบประมาณของรัฐบาล ที่จะต้องจ่ายให้กับท้องถิ่นทั่วประเทศเป็นอันมาก และแม้จะมีการจัดสรรเงินงบประมาณจากรัฐบาลไปให้บ้างแต่ก็มีเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างรอบคอบ

4. เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ให้การศึกษากการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชนจากการที่การปกครองท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือ ฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้มีส่วนในการส่งเสริม การเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

3 แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนจังหวัด

3.1 อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

กรอบนโยบายของพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

พระราชบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัด พ.ศ. 2540 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542 บัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด คือ มาตรา 45 องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ดำเนินการภายในเขตองค์การบริหารส่วนจังหวัด ดังต่อไปนี้

- 1) ตราข้อบัญญัติโดยไม่ขัดหรือแย้งต่อกฎหมาย
- 2) จัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัด และประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
- 3) สนับสนุนสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
- 4) ประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ของสภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
- 5) แบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่สภาตำบลและราชการส่วนท้องถิ่นอื่น
- 6) อำนาจหน้าที่ของจังหวัดตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการส่วนจังหวัด พ.ศ. 2548 เฉพาะภายในเขตสภาตำบล

- 7) คຸ້ມຄອງ ດູແລ ແລະ ບຳຮຸກຮັກສາ ທຣຸຢາກຣຸຣມຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ
- 8) ທຳນຸ້ມ ບຳຮຸກຮັກສາ ສິລະປະ ຈາຣິຕ ປະເພນີ ກຸ່ມ ປຶ້ງຖືກ ທ້ອຖິນ ແລະ ວັດຖຸນິຍົມອຸດົມສົມບູນຂອງທ້ອຖິນ
- 9) ຈັດຕັ້ງ ກິດຈະກຳ ໃດໆ ອັນ ເປັນ ອຳນາຈຳນ້ຳທີ່ ຂອງ ສ່ວນ ຮາກ ທ້ອຖິນ ທີ່ ຢູ່ ໃນ ເຂດ ອຳນາຈຳນ້ຳທີ່ ຂອງ ອົງ ກົມ ບຸກຄົນ ສ່ວນ ຈັດຕັ້ງ ທັງ ນີ້ ຕາມ ທີ່ ກຳນົດ ໃນ ກົດ ກະ ກຳ ລັກ

จังหวัดและกิจการนั้นเป็นการสมควรให้ราชการส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

10) จัดทำกิจกรรมอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

บรรดาอำนาจหน้าที่ใดซึ่งเป็นของราชการส่วนกลางหรือราชการส่วนภูมิภาคอาจมอบให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดปฏิบัติได้ ทั้งนี้ตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 บัญญัติที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด มีดังนี้

มาตรา 17 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง ดังนี้

- 1) การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองและประสานการจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดตามระเบียบที่คณะรัฐมนตรีกำหนด
- 2) การสนับสนุนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาท้องถิ่น
- 3) การประสานและให้ความร่วมมือในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
- 4) การแบ่งสรรเงินซึ่งตามกฎหมายจะต้องแบ่งให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
- 5) การคຸ້ມຄອງ ດູແລ ແລະ ບຳຮຸກຮັກສາ ປ່າໄມ້ ທີ່ດິນ ທຣຸຢາກຣຸຣມຊາດ ແລະ ສິ່ງແວດລ້ອມ
- 6) การจัดการศึกษา
- 7) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎร ในการพัฒนาท้องถิ่น
- 9) การส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม
- 10) การจัดตั้งและดูแลระบบบำบัดน้ำเสียรวม
- 11) การกำจัดขยะมูลฝอย และสิ่งปฏิกูลรวม
- 12) การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ
- 13) การจัดการและดูแลสถานีนขนส่งทั้งทางบกและทางน้ำ

- 14) การส่งเสริมการท่องเที่ยว
- 15) การพาณิชย์ การส่งเสริมการลงทุน และการทำการไม่ว่าจะดำเนินการเองหรือร่วมกับบุคคลอื่น หรือจากสหการ
- 16) การสร้างและบำรุงรักษาทางบกและทางน้ำที่เชื่อมต่อระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
- 17) การจัดตั้งและดูแลตลาดกลาง
- 18) การส่งเสริมการกีฬา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น
- 19) การจัดให้มีโรงพยาบาลจังหวัด การรักษาพยาบาล การป้องกันและควบคุมโรคติดต่อ
- 20) การจัดให้มีพิพิธภัณฑ์ และหอจดหมายเหตุ
- 21) การขนส่งมวลชน และการวิศวกรรมจราจร
- 22) การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
- 23) จัดให้มีระบบรักษาความสงบเรียบร้อยในจังหวัด
- 24) จัดทำกิจกรรมไดอันเป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ในเขต และกิจการนั้นเป็นการสมควรให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นร่วมกันดำเนินการหรือให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดจัดทำ ทั้งนี้ตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด
- 25) สนับสนุนหรือช่วยเหลือส่วนราชการหรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในการพัฒนาท้องถิ่น
- 26) การให้บริการแก่เอกชน ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น
- 27) การสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
- 28) จัดทำกิจการอื่นใดตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ หรือกฎหมายอื่นกำหนดให้เป็นอำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 29) กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

4. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลของการดำเนินโครงการ และพิจารณาปัจจัยให้ทราบถึงจุดเด่นหรือจุดด้อยของโครงการนั้นอย่างมีระบบแล้วตัดสินใจว่าจะปรับปรุงแก้ไขโครงการนั้นเพื่อการดำเนินงานต่อไปหรือจะยุติการดำเนินงานโครงการนั้นเสีย

นักวิชาการได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการประเมินโครงการไว้หลายแนวคิด ดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2544 : 117) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่ก่อให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการและสารสนเทศในการตัดสินใจตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญของการบริหารงานเชิงระบบ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่เมื่อดำเนินงานโครงการสิ้นสุดแล้วต้องมีการประเมินโครงการ

สมคิด พรหมจ้อย(2544 : 48) กล่าวว่า การประเมินโครงการ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้เกิดสารสนเทศในการปรับปรุงโครงการ และสารสนเทศในการตัดสินใจตัดสินผลสัมฤทธิ์ของโครงการ

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2546 : 93) กล่าวว่า การประเมิน คือการหาแนวทางตัดสินใจการค้นหาลำดับที่โครงการได้ดำเนินการไปแล้ว สิ่งใดที่ควรดำเนินการต่อไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการและศึกษาว่าระหว่างดำเนินการนั้นมีปัญหาใดบ้าง ที่ควรปรับปรุงเพื่อบรรลุเป้าหมายของโครงการ

พิสณ พงศ์ศรี(2550 : 4) ได้ให้ความหมายของการประเมินไว้ว่า การประเมิน เป็นกระบวนการตัดสินใจของคุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใด โดยนำเอาสารสนเทศหรือผลจากการค้นคว้าเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

จากความหมายของการประเมินโครงการดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินโครงการเป็นผลจากการวัดผลที่เกิดขึ้นจากผลของการปฏิบัติงานจริง เพื่อเอาผลนั้นไปเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ อันจะทำให้ทราบว่า การปฏิบัติงานตามแผนหรือโครงการบรรลุวัตถุประสงค์ เป้าหมายมากน้อยเพียงใด

การบริหารโครงการ

การบริหารงานให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องดำเนินการทั้ง 2 อย่าง คือ วางแผนที่ดี มีระบบ และดำเนินการบริหารโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในโครงการ ผู้ประเมินจึงศึกษาค้นคว้าเอกสารเกี่ยวกับการบริหารโครงการ ดังนี้

สมคิด พรหมจ้อย (2550 : 32- 34) ได้กล่าวถึงการบริหารโครงการ หมายถึง กระบวนการดำเนินโครงการอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการคือ การวางแผน(Planning) การปฏิบัติตามแผน (Implementation) การติดตามและประเมินผล(Evaluation) ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบการบริหารโครงการ ดังแสดงในภาพ

แผนภาพที่ 2 ภาพแสดงการบริหารโครงการ

5. แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความคุ้มค่า

การประเมินความคุ้มค่า หมายถึง การประเมินการดำเนินการกิจกรรมของภาครัฐเพื่อให้ได้ผลผลิตผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดอย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลประโยชน์ที่สมดุลกับทรัพยากรที่ใช้ ทั้งนี้ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอาจเป็นได้ทั้งผลสำเร็จที่พึงประสงค์ และผลกระทบในทางลบที่เกิดขึ้นแก่ประชาชน สังคม ทั้งที่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้และไม่สามารถคำนวณเป็นเงินได้

การประเมินความคุ้มค่า ให้ความสำคัญกับการประเมินใน 3 มิติ ได้แก่

(5.1) ประสิทธิภาพ หมายถึง การประเมินความเหมาะสมสอดคล้องของการใช้ทรัพยากรและกระบวนการทำงาน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลผลิตตามวัตถุประสงค์ โดยพิจารณาจากผลผลิตเทียบกับต้นทุนทั้งหมดการจัดหาทรัพยากรที่ได้มาตรฐาน มีค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม รวมทั้งมีกระบวนการทำงานที่ประหยัดทรัพยากรประกอบด้วยตัวชี้วัด 2 ด้าน ได้แก่ ประสิทธิภาพการผลิต และการประหยัดโดยประสิทธิภาพการผลิตจะวัดจากประสิทธิภาพ การดำเนินงานโดยรวม การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงาน ระบบการจัดการและการปฏิบัติงาน และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน

(5.2) ประสิทธิผล เป็นการประเมินการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของการปฏิบัติภารกิจ โดยเปรียบเทียบผลที่ได้รับจากการปฏิบัติภารกิจว่ามีความสอดคล้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และผลที่คาดว่าจะได้รับที่กำหนดไว้ก่อนดำเนินการหรือไม่ โดยพิจารณาจากตัวชี้วัด 3 ด้าน ได้แก่ การบรรลุวัตถุประสงค์ในการปฏิบัติภารกิจความพึงพอใจและคุณภาพการให้บริการ

(5.3) ผลกระทบ หมายถึง ผลอันสืบเนื่องจากการปฏิบัติการกิจ ทั้งที่คาดหวังหรือตั้งใจ และไม่ได้คาดหวัง ทั้งที่เกิดขึ้นระหว่างและภายหลังการปฏิบัติการกิจ ที่อาจกระทบต่อการพัฒนาในมิติอื่นหรือการปฏิบัติการกิจของหน่วยงานอื่น หรือประชาชนทั้งที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย และกลุ่มอื่น ทั้งในและนอกพื้นที่ครอบคลุมถึงผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งผลกระทบด้านบวกและลบในมิติที่สามารถประเมินในรูปตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงผลกระทบในกรณีที่ไม่ได้ดำเนินงานตามภารกิจของภาครัฐด้วย

ตัวชี้วัดในการประเมินความคุ้มค่า

1. การประเมินประสิทธิภาพ ตัวชี้วัด ได้แก่ ต้นทุนต่อหน่วย สัดส่วนผลผลิตต่อทรัพยากร และสัดส่วนค่าใช้จ่ายจริงต่อค่าใช้จ่ายตามแผน
2. การประเมินประสิทธิผล ตัวชี้วัด จะวัดจากระดับความสำเร็จในการบรรลุวัตถุประสงค์/เป้าหมาย ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ประโยชน์และคุณภาพการให้บริการ
3. การประเมินผลกระทบ ตัวชี้วัด จะวัดจากสะท้อนการปฏิบัติการกิจว่ามีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม หรือสิ่งแวดล้อม มากน้อยเพียงใด

การลงทุนโครงการเพื่อประเมินความคุ้มค่า

ในการประเมินต้นทุนของโครงการเพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินความคุ้มค่านั้นผู้ประเมินจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยที่จะต้องมีความเข้าใจโดยถูกต้อง เพื่อมิให้การประเมินโครงการเกิดความผิดพลาดโดยประเด็นที่เกี่ยวข้องในการประเมิน ประกอบด้วย

1. ต้นทุนของโครงการคือ ต้นทุนการลงทุนที่คิดลดในแต่ละปีตลอดวัฏจักรโครงการ
2. วิธีการประเมินและประมาณการต้นทุนของโครงการลงทุน จะถูกต้องหรือไม่อยู่ที่การประมาณการระยะเวลาของการดำเนินงานโครงการให้ถูกต้อง ซึ่งอาจจะพิจารณาจากอายุการใช้งานหรือช่วงเวลาที่เกิดผลผลิตของโครงการจะเกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ ซึ่งมักจะเป็นระยะปานกลางถึงระยะยาวนอกจากวิธีนี้ ในบางโครงการอาจจะคำนวณระยะเวลาในการประเมินต้นทุนโครงการจากวันเริ่มโครงการจนถึงวันที่คาดว่าจะมีการชำระบัญชีของสินทรัพย์หรือหนี้สินของโครงการ จนมูลค่าของสินทรัพย์และหนี้สินเป็นศูนย์ นั่นคือวันที่ในอนาคตที่โครงการถือว่าประสบความสำเร็จแล้ว

การกำหนดช่วงเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดโครงการมีความสำคัญ เพราะจะให้ผลลัพธ์ของการประเมินโครงการที่แตกต่างกันออกไปอย่างมาก และอาจจะมีผลต่อการตัดสินใจที่แตกต่างกันด้วย เช่น โครงการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานอาจจะใช้เวลาอย่างน้อย 20 ปีก็ได้ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่เกินกว่าระยะเวลาของการใช้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจของโครงการนั้นๆ ต้นทุนที่ไม่รวมอยู่ในโครงการลงทุน คือ ต้นทุนทางบัญชี ที่ไม่มีสภาพเป็นตัวเงิน

3. ผู้ประเมินโครงการจะสามารถประเมินความยั่งยืนทางการเงินของโครงการลงทุนได้เมื่อรู้ข้อมูลต่อไปนี้

- (1) ต้นทุนของการลงทุนในโครงการ
- (2) ต้นทุนของการดำเนินโครงการ
- (3) รายรับหรือผลประโยชน์ที่เกิดจากการดำเนินโครงการ

ทั้งนี้โครงการลงทุนใดๆ จะถือว่ามีความยั่งยืนทางการเงินหรือความคุ้มค่า (Financial Sustainability) ทางการเงินก็ต่อเมื่อ โครงการนั้นไม่มีความเสี่ยงในการที่จะขาดสภาพคล่องในการดำเนินงานในอนาคต ซึ่งขึ้นอยู่กับช่วงเวลาที่กระแสเงินสดไหลเข้ามาในโครงการกับช่วงเวลาที่ถึงกำหนดชำระคืนหนี้

4. ต้นทุนของโครงการ จะนำไปเปรียบเทียบกับรายได้หรือผลประโยชน์จากโครงการเพื่อหาผลตอบแทนทางการเงินของการลงทุน หรือผลตอบแทนทางเศรษฐศาสตร์แล้วแต่กรณี

โดยที่มูลค่ากิจการในอนาคตที่ไม่ปรากฏในงบการเงินเป็นสินทรัพย์ซ่อนเร้น (Hidden Asset) ที่ยังไม่ได้นำไปแสดงไว้ในงบการเงิน มูลค่ากิจการส่วนนี้อาจจะมาจากกิจกรรมของกิจการที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม(Corporate Social Responsibility : CSR) ส่วนหนึ่ง และทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่า มีทักษะที่สร้างคุณค่าแก่กิจการ (Value Creation)

โครงการลงทุนในลักษณะที่ต้องการจะประเมินหาว่าทำให้มูลค่ากิจการเพิ่มขึ้นหรือไม่เช่นนี้ การวิเคราะห์หาผลตอบแทนในมุมมองของความคุ้มค่าทางการเงินอาจจะไม่สะท้อน เพราะเมื่อคิดในด้านความคุ้มค่าทางการเงินแล้ว อาจจะปรากฏว่าให้ผลตอบแทนทางการเงินติดลบ แต่ในมุมมองของการเพิ่มมูลค่าของกิจการ โครงการลงทุนดังกล่าวถือว่าคุ้มค่าหากเป็นการวิเคราะห์ด้วยความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์แทน ดังนั้น การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์จึงใช้ในการประเมินโครงการลงทุน ที่มุ่งหวังจะพิจารณาสวัสดิการทางเศรษฐศาสตร์ หรือผลประโยชน์ต่อสังคมชุมชน ประเทศมากกว่า

การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์

1. การตั้งราคาของบริการสาธารณะอาจจะถูกควบคุมราคา ขาดอิสระในการกำหนดราคาเอง จนทำให้ไม่ได้แสดงต้นทุนค่าเสียโอกาสของการที่นำเอาทรัพยากรนั้นไปใช้ในโครงการอื่น ซึ่งให้ผลตอบแทนสูงกว่า สองกรณีข้างต้นทำให้การประเมินโครงการลงทุนต้องใช้แนวคิดของเศรษฐศาสตร์สวัสดิการมองสังคมโดยรวมมองผลตอบแทนของกิจการที่ดำเนินโครงการประกอบกันจึงจะเพียงพอ ที่จะตัดสินใจได้ว่าควรจะทำโครงการลงทุนนั้นหรือไม่ โดยกรณีเช่นนี้การประเมินโครงการจะต้องใช้ตัวชี้วัดด้านสวัสดิการเข้ามาร่วมพิจารณาด้วย

2. ราคาตลาดหรือราคาขายไม่สะท้อนต้นทุนค่าเสียโอกาสของ (ก) ทรัพยากรที่ดำเนินโครงการ และ (ข) ผลผลิตที่ได้จากโครงการลงทุน จะต้องมีการแปลงค่าเป็นต้นทุนตามแนวคิดเศรษฐศาสตร์ ผ่านตัวปัจจัยแปลงค่า (conversion factor) บางเงื่อนไขในบางโครงการลงทุน อาจจะมีต้นทุนและผลประโยชน์จากโครงการที่ไม่อาจคำนวณหามูลค่าทางการตลาด (market value) ได้โดยตรง เช่น

- (1) ผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม
- (2) ผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน
- (3) ผลกระทบต่อสุขภาพของผู้คน

แต่การทำโครงการลงทุนนี้ ไม่มีมูลค่าตลาดของผลกระทบเหล่านี้ก็ถือว่าเป็นผลสำเร็จของการดำเนินโครงการซึ่งจะปฏิเสธหรือละเลยมิได้ และเป็นประเด็นที่ควรจะนำออกไปชี้แจงต่อสาธารณชนเพื่อเพิ่มมูลค่าของกิจการต่อไป

3. กรณีที่ไม่มีราคาตลาดมาช่วยในการตีค่าของโครงการลงทุน ผู้ประเมินโครงการมีความจำเป็นจะต้องนำเทคนิคเพิ่มเติมมาช่วยในการประเมินความคุ้มค่าของโครงการลงทุน ซึ่งคงต้องขึ้นอยู่กับลักษณะของผลกระทบและประโยชน์ที่เกิดแก่สังคมว่าเป็นรูปแบบใด

4. โครงการไม่มีผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินที่จะนำขึ้นมาคำนวณได้ การพิจารณาหามูลค่าของผลต่อสังคมอาจจะใช้วิธีการพิเศษที่เรียกว่า Willingness-to-pay : WIP ด้วยการให้ผู้ที่ได้รับประโยชน์แสดงความเห็นว่าหากจะต้องมีการจ่ายเงินตอบแทนผลประโยชน์ที่ตนได้รับฟรีๆ หรือเกิดผลพลอยได้จากโครงการลงทุนผู้ที่ได้รับผลประโยชน์เหล่านั้นยินดีจะจ่ายเป็นเงินเท่าใดหรืออาจจะใช้วิธีการดูว่าหากต้องจ่ายเงินเองเพื่อให้ได้ประโยชน์แบบเดียวกัน ผู้ได้รับประโยชน์นั้นๆ จะจ่ายเงินเป็นจำนวนเท่าใด

5. โครงการลงทุนเชิงสังคม ในรูปของการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมของกิจการ

ผู้ดำเนินโครงการย่อมมีเป้าหมายชัดเจนว่าต้องการให้ผลประโยชน์ของโครงการตกอยู่กับใครและพยายามทำการตีค่าของผลประโยชน์ที่ตกอยู่กับกลุ่มเป้าหมายนั้นๆ แต่อาจจะมีบุคคลที่สามในสังคม ที่อยู่นอกเหนือกลุ่มเป้าหมายของโครงการด้วย ซึ่งควรจะมีการตีค่าของผลประโยชน์ที่บุคคลที่ 3 ได้รับซึ่งเรียกว่า “Externality” ได้แก่

- (1) การลดลงของความเสียหายจากการเกิดอุบัติเหตุ
- (2) การที่กลุ่มเสี่ยงฉีดยาป้องกันโรคระบาด ทำให้คนในสังคมมีความเสี่ยงจะเกิดโรคระบาดลดลง
- (3) การสร้างเขื่อนช่วยลดการเกิดอุทกภัยและเกิดประโยชน์ด้านเป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ

มีการเลี้ยงปลาในกะชังเป็นรายได้

ผลกระทบทางลบต่อบุคคลที่สามได้แก่

- (1) การระบายน้ำเสียออกสู่แหล่งน้ำ ไม่ได้กระทบต่อคนใช้น้ำในการอุปโภค บริโภค หรือการเกษตรอย่างเดียวน แต่ทำลายสัตว์และต้นไม้ให้ล้มตายด้วย
- (2) การลักลอบจับปลาในฤดูวางไข่โดยชาวประมงบางราย ทำให้ชาวประมงรายอื่นมีปริมาณปลาจับในฤดูต่อไปลดลง และผู้บริโภคมียาปลาบริโภคลดลง อาหารของสัตว์น้ำในธรรมชาติลดลง สัตว์น้ำชนิดอื่นลดลงไปด้วย
- (3) การบรรทุกน้ำหนักของเกิน ทำให้ถนนหนทางถูกทำลายมากกว่าที่ควรจะเป็น ทำให้ผู้ขับขี่รถยนต์รายอื่นต้องซ่อมแซมรถเร็วขึ้น เพราะขับผ่านถนนที่ขรุขระทุกวัน

กรณีเช่นนี้ ผู้ประเมินควรจะระบุลักษณะกายภาพของผลประโยชน์ที่เกิดกับบุคคลที่สามไว้ในเชิงการพรรณนา หรือเชิงคุณภาพที่เป็นการบรรยายละเอียด และนำไปใช้พิจารณาในการตัดสินใจว่าควรจะดำเนินโครงการนี้หรือไม่ โดยพิจารณาเป็นรายกรณีไปว่าควรจะให้น้ำหนักความสำคัญกับผลประโยชน์ที่อธิบายได้ในเชิงคุณภาพนี้มากน้อยเพียงใด เทียบกับมูลค่าของโครงการที่เป็นตัวเงินที่วัดในเชิงปริมาณได้

6. โครงการลงทุน เป็นโครงการบริการสาธารณะที่ดำเนินการโดยหน่วยงานภาครัฐ และได้มีการนำเอาสินทรัพย์ทุนและสินทรัพย์ถาวรที่หน่วยงานภาครัฐเป็นเจ้าของอยู่แล้วมาใช้ในโครงการลงทุนนั้นด้วย

7. การประเมินความคุ้มค่าของโครงการ ด้วยแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์สวัสดิการ อัตราคิดลดจึงต้องเป็น “social discount rate” เป็นการมองในมุมของสังคมว่าประโยชน์และต้นทุนจากโครงการจะเป็นอย่างไรในอนาคตเทียบกับเวลาปัจจุบัน โดยยังคงยึดหลักการเดิมว่าการเกิดประโยชน์ในอนาคต จะให้มูลค่าน้อยกว่าหากได้รับประโยชน์นั้นทันทีในปัจจุบัน

6. แนวคิดเกี่ยวกับภัยสาธารณภัยและการบริหารจัดการสาธารณภัย

ชนิษฐา พุกกะณานนท์ (2551) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารการศึกษาแนวทางการจัดการ การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ขององค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา อำเภอบางพลีจังหวัด สมุทรปราการพบว่า งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนตำบลบางปลา บริหารจัดการโดยอาศัยชุมชนเป็นฐานในการสอดส่อง ดูแล และช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ทั้งก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย ซึ่งเป็นภัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำประชาชนและเจ้าหน้าที่สามารถควบคุม เองได้อย่างรวดเร็วทำให้เกิดความเสียหายน้อย และอยู่ในวงจำกัดหากเป็นภัยที่เกินความสามารถของตน ก็สามารถประสานหน่วยงานข้างเคียงเพื่อปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันจนสำเร็จลุล่วงไปได้สำหรับภัยที่ยังไม่เคยเกิดขึ้น เช่น เครื่องบินตก แผ่นดินไหว หรืออุบัติเหตุต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากภาวะโลกร้อนนั้น เป็นสิ่งที่เหนือความคาดหมาย และเป็นสิ่งที่ผู้บริหาร และประชาชนยังไม่ตระหนักถึงการป้องกันที่เป็นรูปธรรมเนื่องจากว่าเป็นสิ่งไกลตัว ซึ่งต้องใช้เวลาในการทำทำความเข้าใจและเตรียมความพร้อม เพื่อรับมือกับปัญหา และเหตุการณ์ไปพร้อมกัน

ธนพร สุปรียศิลป์ (2553) ได้ศึกษาเรื่องการขยายเครือข่ายการมีส่วนร่วมของชุมชน และระบบเตือนภัยบริเวณลุ่มน้ำน่านตอนบน เพื่อการป้องกันอุทกภัยและดินถล่ม ในการศึกษาได้ เน้นหนักในด้านกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการป้องกัน อุทกภัยและดินถล่ม โดยยึดหลักแนวคิดตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อันได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีก่อให้เกิดแนวคิดหลักในการดำเนินการโครงการวิจัย คือ ทำให้ชุมชนและชุมชนในพื้นที่ได้มีการเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ศักยภาพของคน ในชุมชน จากนั้น จึงมีการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย โดยกลุ่มเป้าหมายในการศึกษานี้ประกอบด้วย กำนัน ผู้ใหญ่บ้านจากหมู่บ้านเสี่ยงภัย ผลการวิจัยพบว่าโครงการวิจัยนี้ได้สร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน และได้สร้างเครือข่ายขึ้นในอำเภอเชียงกลาง จังหวัดน่าน ซึ่งเครือข่ายประกอบด้วยตัวแทน ของทุกภาคส่วนในชุมชน

(1) แนวคิดเกี่ยวกับสาธารณภัย(ภัยพิบัติ)

UN International Strategy for Disaster Reduction: ISDR (วงศ์อุบลี, 2551) ได้ให้คำจำกัดความของภัยพิบัติว่า คือ สภาวะที่ระบบการทำงานของชุมชนหรือสังคมได้รับการ กระทบกระเทือนอย่างรุนแรง เป็นสาเหตุให้เกิดการสูญเสียชีวิต ทรัพย์สิน เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม ที่เกินกำลังความสามารถของชุมชนหรือสังคมที่ได้รับผลกระทบจะจัดการได้โดยใช้ทรัพยากรของ ตนเองที่มีอยู่ และภัยพิบัติเป็นกระบวนการของความเสียหายซึ่งเป็นผลมาจากการรวมตัวกันของภัย สภาพความอ่อนแอและความสามารถหรือมาตรการที่ไม่เพียงพอที่จะลดผลด้านลบของความเสียหาย นั้นได้ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 ได้ให้นิยามของคำว่า“สาธารณภัย” คือ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย ภัยแล้ง โรคระบาดในมนุษย์โรคระบาดสัตว์ โรคระบาดสัตว์น้ำ การระบาดของศัตรูพืช ตลอดจนภัยอื่นๆ อันมีผลกระทบต่อสาธารณชนไม่ว่าเกิดจากธรรมชาติ มี ผู้ทำให้เกิดขึ้น อุบัติเหตุหรือเหตุอื่นใด ซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชน หรือของรัฐ และให้หมายความรวมถึงภัยทางอากาศ และการก่อ วินาศกรรมด้วย โดยศูนย์เตรียมความพร้อมภัยพิบัติแห่งเอเชีย ได้ให้คำจำกัดความของภัยพิบัติว่าคือ ต้นตอของผลกระทบซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียในชีวิตและทรัพย์สินของมนุษย์หรือเกิดความเสียหาย ทางระบบเศรษฐกิจ มีผลกระทบต่อสังคมและอื่น ๆ อีกมากมาย ซึ่งสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท คือ 1) ภัยธรรมชาติได้แก่ น้ำท่วม แผ่นดินไหว ดินถล่ม อาคารถล่ม ฯลฯ 2) ภัยที่เกิดจาก การกระทำของมนุษย์เช่น อัคคีภัย ภัยจากการจราจรและคมนาคมขนส่ง ภัยจากการก่อการร้าย ภัย จากเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ภัยจากการทดลองอาวุธนิวเคลียร์ปัญหาระบบสื่อสาร แผนการป้องกันภัยพลเรือนแห่งชาติพ.ศ.2548 ได้ให้นิยามศัพท์เกี่ยวกับสาธารณ ภัย คือ ภัยอันมีมาเป็นสาธารณะไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือมีผู้ทำให้เกิดขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดอันตราย ต่อชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือรัฐ Nick (อ้างใน วงศ์อุบลี, 2551) ได้แบ่งประเภทของภัยพิบัติตามลักษณะการเกิดออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

ประเภทที่ 1 ภัยพิบัติจากธรรมชาติ (Natural Disaster) เป็นภัยที่เกิดขึ้นเอง ตามธรรมชาติที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกาย จิตใจ และทรัพย์สิน ได้แก่

(1) ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามฤดูกาล หรือเกิดจากการเปลี่ยนแปลงจากสภาพอากาศ ได้แก่

(1.1) วาตภัย (Storm) เป็นภัยที่เกิดจากความเร็วของลม เช่น พายุไต้ฝุ่น พายุโซนร้อน และพายุฤดูร้อน เป็นต้น

(1.2) อุทกภัย (Flood) เป็นภัยที่เกิดจากฝนตกหนัก น้ำป่าไหลหลากน้ำท่วม ในฤดูฝน คลื่นพายุซัดฝั่งหรือเขื่อนพัง

(1.3) คลื่นความร้อน (Heat Wave) เป็นลักษณะของอากาศที่มีอุณหภูมิ สูงขึ้นผิดปกติทำให้ร่างกายอ่อนเพลียเนื่องจากร่างกายปรับสภาพได้ไม่สมดุลกับสภาวะอากาศ

(1.4) อากาศหนาวผิดปกติ (Freezing Weather) เช่น ภาวเหนือและภาวตะวันออกเฉียงเหนือ ในฤดูหนาว จะมีอากาศหนาว ในบางปีมีอุณหภูมิของอากาศต่ำกว่าศูนย์องศา เซลเซียส เป็นต้น

(1.5) ฝนแล้ง (Drought) เนื่องจากฝนไม่ตกตามฤดูกาล เกิดความแห้งแล้ง ยาวนานทำให้ผลผลิตทางการเกษตรเสียหาย เกิดความขาดแคลนพืชพันธุ์ธัญญาหาร

(2) ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของโลกได้แก่ (2.1) แผ่นดินเลื่อนหรือแผ่นดินถล่ม (Landslide) เป็นการเปลี่ยนแปลงของ พื้นดินชั้นบน ทำให้เกิดการเลื่อนไหลและการสั่นสะเทือน เช่น เมื่อมีฝนตกหนักบริเวณเทือกเขาที่มี พื้นดินลาดเอียง ขาดต้นไม้หรือพืชคลุมดินจึงไม่มีการยึดเหนี่ยวของพื้นผิวดินอาจทำให้พื้นที่ผิวดิน พังทลายลงมาทับบ้านเรือน ตามบริเวณเชิงเขาได้

(2.2) แผ่นดินไหว (Earthquake) เป็นการเปลี่ยนแปลงของชั้นเปลือกโลกทำให้มีการสั่นสะเทือน เป็นคลื่นติดต่อกันออกจากจุดศูนย์กลางแผ่ไปทุกทิศทุกทางทำให้บ้านเรือนหรือ สิ่งปลูกสร้างพังทลาย

(2.3) ภูเขาไฟระเบิด (Volcanic Eruption) คือ การระเบิดจากแรงดันของ ความร้อนภายใต้พื้นผิวโลก มีการพ่นลาวาทำให้เกิดการสั่นสะเทือนรอบๆ ภูเขาไฟและพ่นควันพิษ กระจายทั่วไปในอากาศ

(3) ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นตามลักษณะภูมิประเทศได้แก่

(3.1) อุทกภัย (Flood) เป็นภัยที่เกิดจากน้ำท่วมในบริเวณพื้นที่ที่ต่ำกว่า ระดับน้ำทะเล มักจะมีน้ำท่วมเป็นประจำและในบริเวณที่ลุ่ม

(3.2) หิมะถล่ม (Snow Slide) เป็นการถล่มทลายของก้อนหิมะที่จับตัวกัน เมื่อมีน้ำหนักรวม อาจเลื่อนไหลลงมาทับบ้านเรือนและผู้คนบริเวณเชิงเขาได้

(4) ภัยพิบัติที่เกิดจากเชื้อโรคและภัยพิบัติที่เกิดจากสัตว์และแมลงได้แก่

(4.1) การระบาดของโรค (Epidemic) เช่น อหิวาตกโรค ไข้สมองอักเสบ โรค เอดส์เมื่อมีแหล่งแพร่เชื้อ หรือมีภูมิคุ้มกันต่ำ เป็นต้น

(4.2) ภัยจากสัตว์หรือแมลง (Pets or Insects) เช่น หนูนาหรือด้กัแตนที่มีจำนวนมากทำให้เกิดความเสียหายแก่พืชไร่อาจเกิดการขาดแคลนอาหารและภาวะอดอยากได้เป็น ต้น

ประเภทที่ 2 ภัยพิบัติที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ (Man Made Disaster) ได้แก่

(1) ภัยจากอุบัติเหตุทางคมนาคม (Transportation Accidents) ได้แก่ (1.1) ภัยทางอากาศเช่น เครื่องบินตกหรือเครื่องบินเกิดระเบิดในอากาศ เป็นต้น (1.2) ภัยทางบก เช่น รถไฟชนกัน รถไฟตกราง รถพลิกคว่ำ เป็นต้น

(1.3) ภัยทางน้ำ เช่น เรือขนาดใหญ่ล่ม เรือชนกัน เป็นต้น

(2) ภัยจากการก่อสร้าง (Construction Accidents) เช่น การก่อสร้างที่ไม่คำนึงถึงความปลอดภัยการพังทลายของอาคารที่ก่อสร้างผิดแบบ หรือการต่อเติมอาคารจนฐานราก ไม่สามารถรับน้ำหนักได้ เป็นต้น

(3) ภัยจากการประกอบอุตสาหกรรม (Industrial Accidents) เช่น การระเบิด ของท่อก๊าซหรือถังแก๊ส ภายในโรงงาน หม้อไอน้ำระเบิด โรงงานสารเคมีลุกไหม้เกิดควันที่เป็นพิษหรือ โรงงานปฏิกรณ์ปรมาณูเกิดการรั่วไหลของสารกัมมันตภาพรังสี เป็นต้น

(4) ภัยจากการขัดแย้งทางลัทธิหรือการก่อวินาศกรรมในที่สาธารณะ (Sabotage) เช่น การวางระเบิดในสถานที่ชุมนุม ในสถานที่ราชการ เป็นต้น

(5) ภัยที่เกิดจากการจลาจล (Civil Unrest) เป็นภัยที่เกิดจากการที่ชุมนุมที่มีการ ขัดแย้งกันอย่างรุนแรง ทำให้เกิดการยกพวกปะทะกัน หรือเผาอาคารบ้านเรือน สถานที่ราชการ

(6) ภัยจากการปะทะด้วยกำลังอาวุธ (Aimed Conflicts) เช่น การก่อการร้าย สงครามกองโจร สงครามแบ่งแยกดินแดน สงครามโลก เป็นต้น ภัยพิบัติ (Disaster) หมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นแก่สาธารณชน ได้แก่ อัคคีภัย วาตภัย อุทกภัย สึนามิตลอดจนภัยอื่นๆ อันเป็นสาธารณะ ไม่ว่าจะเกิดจากธรรมชาติหรือมีผู้กระทำให้เกิดขึ้นซึ่งก่อให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตร่างกายของประชาชน หรือความเสียหายแก่ทรัพย์สินของประชาชนหรือ ของรัฐ(พ.ร.บ. ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2552) ซึ่งภัยธรรมชาติเป็นส่วนหนึ่งของภัยพิบัติ ภัยธรรมชาติ (Natural Disaster) หมายถึง ภัยอันตรายต่างๆที่เกิดขึ้นตาม ธรรมชาติและผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของมนุษย์สามารถแบ่งภัยธรรมชาติออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2552)

ภัยธรรมชาติด้านน้ำ

(1) อุทกภัย (Flood) อันตรายจากน้ำท่วม อันเกิดจากระดับน้ำในทะเล มหาสมุทร หรือแม่น้ำสูงมากจนท่วมพื้นที่ฝั่งและตลิ่ง ไหลท่วมบ้านเรือน ด้วยความรุนแรงของ กระแสน้ำ ทำความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน รูปแบบของอุทกภัยจากธรรมชาติ (Types of Natural Flood) สามารถสรุปรูปแบบของอุทกภัยจากธรรมชาติได้ 4 ชนิด (กรม อุตุฯนิยมิวิทยา, 2552)

(1.1) น้ำป่าไหลหลาก หรือน้ำท่วมฉับพลัน (Flash Flood) มักจะเกิดขึ้นใน ที่ราบต่ำหรือที่ราบลุ่มบริเวณใกล้ภูเขาต้นน้ำ เกิดขึ้นเนื่องจากฝนตกหนักเหนือภูเขาต่อเนื่องเป็น เวลานาน ทำให้จำนวนน้ำสะสมมีปริมาณมากจนพื้นดิน และต้นน้ำดูดซับไม่ไหวไหลบ่าลงสู่ที่ราบต่ำ เบื้องล่างอย่างรวดเร็ว มีอำนาจทำลายล้างรุนแรงระดับหนึ่ง ที่ทำให้บ้านเรือนพังทลายเสียหาย และ อาจทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้ (กรมอุตุฯนิยมิวิทยา)

(1.2) น้ำท่วมขัง (Drainage Flood) เป็นลักษณะของอุทกภัยที่เกิดขึ้นจาก ปริมาณน้ำสะสมจำนวนมาก ที่ไหลบ่าในแนวระนาบ จากที่สูงไปยังที่น้ำเข้าท่วมอาคารบ้านเรือน เรือกสวนไร่นา ได้รับความเสียหาย หรือเป็นสภาพน้ำท่วมขัง ในเขตในเขตเมืองใหญ่ที่เกิดจากฝนตกหนัก ต่อเนื่องเป็นเวลานาน มีสาเหตุมาจากระบบการระบายน้ำไม่ดีพอ มีสิ่งก่อสร้างกีดขวางทาง ระบายน้ำ หรือเกิดน้ำทะเลหนุนสูงกรณีพื้นที่อยู่ใกล้ชายฝั่งทะเล(กรมอุตุฯนิยมิวิทยา)

(1.3) น้ำล้นตลิ่ง (River Flood) เกิดขึ้นจากปริมาณน้ำจำนวนมากที่เกิดจาก ฝนหนักต่อเนื่อง ที่ไหลลงสู่ลำน้ำ หรือแม่น้ำมีปริมาณมาก จนระบายลงสู่ลุ่มน้ำด้านล่าง หรือออกสู่ ปากน้ำไม่ทันทำให้เกิดสภาวะน้ำล้นตลิ่ง ทางคมนาคมถูกตัดขาดได้(กรมอุตุฯนิยมิวิทยา)

(1.4) คลื่นสึนามิ (Tsunami) คือน้ำท่วมที่เกิดจากคลื่นที่ซัดเข้าสู่ฝั่งมีลักษณะ เป็นคลื่นในทะเลที่มีช่วงคลื่นยาวประมาณ 80-200 กิโลเมตร เคลื่อนที่ด้วยความเร็วประมาณ 600- 1,000 กิโลเมตรต่อชั่วโมงคลื่นสึนามิเกิดขึ้นได้เนื่องจากความสั่นสะเทือนของแผ่นดินไหว แผ่นดินถล่ม ภูเขาไฟระเบิดที่พื้นท้องมหาสมุทร หรืออุกกาบาตพุ่งเข้าชนโลกก็ได้ในขณะที่คลื่นสึนามิเคลื่อนที่ข้าม มหาสมุทรจะดูเหมือนคลื่นปกติเพราะมีความสูงของคลื่นประมาณ 30 เซนติเมตร แต่ถ้าคลื่นนี้เข้า สู่ชายฝั่งหรือที่ตื้นเมื่อใดจะเพิ่มความสูงขึ้นอย่างรวดเร็วถึงประมาณ 15 เมตรหรือมากกว่านี้พลังงาน อันมหาศาลของคลื่นสึนามิจะทำให้เกิดอันตรายแก่สิ่งมีชีวิตและสิ่งก่อสร้างต่างๆในบริเวณชายหาด หรือหมู่เกาะที่คลื่นสึนามิซัดเข้าหา

(2) ภัยแล้ง (Droughts) หมายถึงสภาวะที่มีฝนน้อยหรือไม่ฝนเลยในช่วงเวลาหนึ่ง ซึ่งตามปกติจะต้องมีฝนโดยขึ้นอยู่กับสถานที่และฤดูกาล ณ ที่นั้นๆ หรือสภาวะที่ระดับน้ำ และใต้ดินลดลง หรือน้ำในแม่น้ำลำคลองลดน้อยลงทำให้เกิดสภาวะขาดแคลนน้ำของพืช ณ ช่วงเวลา ต่างๆ โดยการเกิดความแห้งแล้งมี 3 ลักษณะ คือ

(2.1) สภาวะอากาศแห้งแล้ง (Metrological Drought) มีลักษณะสำคัญ คือ เป็นสภาวะที่มีการระเหยของน้ำเกินจำนวนที่ได้รับ กล่าวคือมีการระเหยจากไอน้ำของดินและพืช พรรณมากกว่า ปริมาณน้ำฝนรายปี

(2.2) สภาวะการขาดน้ำ (Hydrological Drought) มีสาเหตุมาจากความ เปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่เกิดจากการมีฝนตกน้อยเฉลี่ยต่ำกว่าปกติเป็นเวลานานต่อเนื่องกัน

(2.3) สภาวะความแห้งแล้งทางการเกษตร (Agricultural Drought) เป็น สภาวะที่เกิดการขาดน้ำ สำหรับการเกษตรอันเนื่องมาจากการลดลงของปริมาณฝน ระดับน้ำใต้ดิน ความชื้นในดินลดลง จนพืชไม่สามารถ ดึงน้ำมาใช้ได้ ภัยธรรมชาติด้านลม

(3) วาตภัย (Storms) หมายถึง ภัยที่เกิดขึ้นจากพายุลมแรง จนทำให้เกิดความเสียหายแก่อาคาร บ้านเรือน ต้นไม้และสิ่งก่อสร้าง สำหรับในประเทศไทยวาตภัยหรือพายุลมแรงมี สาเหตุมาจากปรากฏการณ์ทาง ธรรมชาติ (กรมอุตุนิยมวิทยา) คือ

(3.1) พายุหมุนเวียนเขตร้อน (Tropical Cyclone) ได้แก่ดีเปรสชัน พายุโซน ร้อน พายุไต้ฝุ่น

(2.2) พายุฤดูร้อน ส่วนมากจะเกิดระหว่างเดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน โดย จะเกิดถี่ในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนภาคกลางและภาคตะวันออก จะมีการเกิด น้อยครั้งกว่า สำหรับภาคใต้ก็ สามารถเกิดได้แต่ไม่บ่อยนัก โดยพายุฤดูร้อนจะเกิดในช่วงที่มีลักษณะ อากาศร้อนอบอ้าวติดต่อกันหลายวัน แล้วมี กระแสอากาศเย็นจากความกดอากาศสูงในประเทศจีนพัด มาปะทะกัน ทำให้เกิดฝนฟ้าคะนองมีพายุลมแรง และ อาจมีลูกเห็บตกได้จะทำความเสียหายในบริเวณ ที่ไม่กว้างนั้น ประมาณ 20-30 ตารางกิโลเมตร

(3.3) ลมวงว (ทอร์นาโด) เป็นพายุหมุนรุนแรงขนาดเล็กที่เกิดจากการ หมุนเวียนของลมภายใต้เมฆ ก่อตัวในทางตั้งหรือเมฆพายุฝนฟ้าคะนอง (เมฆคิวมูโลนิมบัส) ที่มีฐานเมฆ ต่ำ กระแสลมวนที่มีความเร็วลมสูงนี้จะ ทำให้กระแสอากาศเป็นลำพุ่งขึ้นไปสู่ท้องฟ้า หรือย้อยลงมา จากฐานเมฆดูคล้ายกับวงหรือปล่องยื่นลงมา ถ้าถึง พื้นดินก็จะทำความเสียหายแก่บ้านเรือน ต้นไม้และสิ่งปลูกสร้างได้สำหรับในประเทศไทยมักจะเกิดกระแสลมวน ไกล่พื้นดินเป็นส่วนใหญ่ไม่ต่อเนื่อง ขึ้นไปจนถึงใต้พื้นฐานเมฆ และจะเกิดขึ้นนานๆ ครั้งโดยจะเกิดขึ้นในพื้นที่ แคบๆ และมีช่วง ระยะเวลาสั้นๆ จึงทำให้เกิดความเสียหายได้ในบางพื้นที่ ภัยธรรมชาติด้านไฟ ไฟป่า (Wildfire) หมายถึง ภัยธรรมชาติซึ่งเกิดจากมนุษย์เป็นส่วนมาก ได้แก่ การเผาหาของป่า เผาทำไร่เลื่อนลอย เผากำจัดวัชพืช ส่วนน้อยที่เกิดจากการเสียดสีของต้นไม้แห้ง ผลกระทบจากไฟป่าทำให้เกิดมลพิษในอากาศมากขึ้น ผงฝุ่น ควันไฟ กระจายในอากาศทั่วไป ไม่สามารถลอยขึ้นเบื้องบนได้มองเห็นไม่ชัดเจน สุขภาพเสื่อม พืชผลการเกษตรด้วย คุณภาพ แหล่ง ทรัพยากรลดลง (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2552)

ภัยธรรมชาติด้านดิน

(1) ภูเขาไฟระเบิด (Volcano) เป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติที่ร้ายแรงอย่างหนึ่ง การระเบิดของภูเขาไฟนั้น แสดงให้เห็นว่าได้ผิวโลกของเราลงไประดับหนึ่งมีความร้อนสะสมอยู่มาก โดยเฉพาะที่เรียกว่า “จุดร้อน” ณ บริเวณนี้มีหินหลอมละลายเรียกว่า แมกมา และเมื่อวันถูกพ่น ขึ้นมาตามรอยแตกหรือปล่องภูเขาไฟเราเรียกว่า ลาวาสาเหตุของการเกิดภูเขาไฟระเบิด นัก ธรณีวิทยาคาดว่ามีการสะสมของความร้อนอย่างมาบริเวณนั้นทำให้มี แมกมา ไอน้ำ และแก๊ส สะสม ตัวอยู่มากขึ้นเรื่อยๆ ซึ่งก่อให้เกิดความดัน ความร้อนสูง เมื่อถึงจุดหนึ่งมันจะระเบิด ออกมา อัตรา ความรุนแรงของการระเบิดขึ้นอยู่กับความรุนแรงของการระเบิด รวมทั้งขึ้นอยู่กับความดันของไอ และ ความหนืดของลาวา ถ้าลาวาข้นมากๆ อัตราการรุนแรงของการระเบิดจะรุนแรงมากตามไปด้วย เวลา ภูเขา ไฟระเบิดมีไข้แต่เฉพาะลาวาที่ไหลออกมาเท่านั้น ยังมีแก๊สไอน้ำ ฝุ่นผงเถ้าถ่านต่างๆ ออกมาด้วยมองเป็นกลุ่ม ควันม้วนลงมาพวกไอน้ำจะควบแน่นกลายเป็นน้ำ นำเอาฝุ่นละอองเถ้าต่าง ๆ ที่ตกลงมาด้วยกัน ไหลบ่ากลายเป็น โคลนท่วมในบริเวณเชิงเขาต่ำลงไป (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2552)

(2) แผ่นดินไหว (Earthquakes) หมายถึง การสั่นสะเทือนของพื้นดินอันเกิดขึ้น ได้ทั้งจากการกระทำของ ธรรมชาติและมนุษย์ส่วนที่เกิดจากธรรมชาติได้แก่ การเคลื่อนตัวของ เปลือกโลกโดยฉับพลันตามแนวขอบของแผ่น เปลือกโลก หรือตามแนวรอยเลื่อน การระเบิดของภูเขา ไฟ การยุบตัวของโพรงใต้ดิน แผ่นดินถล่ม อุกกาบาตชนาด

ใหญ่ตก เป็นต้น ส่วนที่เกิดจากการกระทำ ของมนุษย์ทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น การระเบิดต่างๆ การทำเหมือง สร้างอ่างเก็บน้ำไกล่รอย เลื่อน การทำงานของเครื่องจักรกล การจราจร เป็นต้น (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2552)

(3) ดินถล่ม (Land Slides) เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติของการสีกกร่อนชนิด หนึ่งทีก่อให้เกิดความเสียหายต่อบริเวณพื้นที่ที่เป็นเนินสูงหรือภูเขาที่มีความลาดชันมาก เนื่องจาก ขาดความสมดุลในการทรงตัวบริเวณดังกล่าว ทำให้เกิดการปรับตัวของพื้นดินต่อแรงดึงดูดของโลก และเกิดการเคลื่อนตัวขององค์ประกอบธรณีวิทยาบริเวณนั้นจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ แผ่นดินถล่มมักเกิดในกรณีที่มีฝนตกหนักมากบริเวณภูเขาและภูเขานั้นอุ้มน้ำไว้จนเกิดการอึดตัวจนทำให้เกิดการพังทลาย สามารถแบ่งประเภทของดินถล่มตามลักษณะการเคลื่อนตัวได้ 3 ชนิด คือ (กรมส่งเสริมคุณภาพ สิ่งแวดล้อม, 2552)

(3.1) แผ่นดินถล่มที่เคลื่อนตัวอย่างช้า ๆ เรียกว่า Creep เช่น Surficial Creep เป็นการเคลื่อนตัวอย่างช้าๆของหินหรือดินตามความลาดชัน เป็นต้น

(3.2) แผ่นดินถล่มที่เคลื่อนตัวอย่างรวดเร็วเรียกว่า Slide หรือ Flow เช่น Surficial Slide เป็นการเคลื่อนตัวของหินหรือดินเป็นก้อนหรือแท่งขนาดใหญ่จากบริเวณที่มีความชัน เป็นต้น (3.3) แผ่นดินถล่มที่เคลื่อนตัวอย่างฉับพลัน เรียกว่า Fall Rock Fall โดยแผ่นดินถล่มในประเทศไทย ส่วนใหญ่เกิดภายหลังฝนตกหนักมากบริเวณภูเขา ซึ่งเป็นต้นน้ำลำธารบริเวณตอนบนของประเทศ ซึ่งมีปัจจัยที่ส่งเสริมความรุนแรงของแผ่นดินถล่ม ดังนี้ - ปริมาณฝนที่ตกบนภูเขา - ความลาดชันของภูเขา - ความสมบูรณ์ของป่าไม้ - ลักษณะทางธรณีวิทยาของภูเขา ลำดับเหตุการณ์ของการเกิดแผ่นดินถล่ม คือ เมื่อฝนตกหนักน้ำซึมลงไปดินอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ดินอึดน้ำแรงยึดเกาะระหว่างมวลดินจะลดลง ระดับน้ำใต้ผิวดินสูงขึ้นจะทำให้แรงต้านทานการเลื่อนไหลของดินลดลง เมื่อน้ำใต้ผิวดินมีระดับสูงก็จะไหลภายในช่องว่างของดินลงตามความชันของลาดเขาเมื่อมีการเปลี่ยนความชันก็จะเกิดเป็นน้ำผุดและเป็นจุดแรกที่มีการเลื่อน ไหลของดิน เมื่อเกิดดินเลื่อนไหลแล้วก็จะเกิดต่อเนื่องขึ้นไปตามลาดเขา

(2) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารและจัดการภัยพิบัติ

ภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในปัจจุบันนี้นับว่ามีความรุนแรงมากขึ้นอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นภัย พิบัติที่เกิดจากที่มนุษย์เป็นผู้ก่อขึ้นโดยตั้งใจหรือไม่ก็ตามเช่นกรณีเหตุการณ์เพลิงไหม้ซานติกาผ้าและ เสื้อผ้าพลาซ่า เป็นต้น หรือเกิดขึ้นจากภัยธรรมชาติที่ไม่อาจคาดเดาได้หรือไม่ก็ตามเช่น กรณี เหตุการณ์ สึนามิ โคลนถล่ม น้ำท่วมและภาวะโลกร้อนในปัจจุบัน เป็นต้น ดังนั้นการบริหารจัดการที่ มีความพร้อมและเป็นขั้นตอนอย่างมีระบบจะมีส่วนช่วยเหลือประชาชนก่อนเกิดเหตุขณะเกิดเหตุและหลังเกิดเหตุเป็นอย่างยิ่ง Provan และ Milward กล่าวว่า การสร้างความร่วมมือในการให้บริการของหน่วยงาน ภาครัฐจำเป็นต้องสร้างความร่วมมือและสร้างเครือข่ายใน 3 ระดับ ซึ่งได้แก่ การสร้างความ ร่วมมือในระดับชุมชน ระดับเครือข่าย และระดับหน่วยงาน ถึงแม้ว่าทั้ง 3 ระดับ จะมีความเชื่อมโยง กัน หากแต่ในการประเมินประสิทธิภาพนั้นในแต่ละระดับก็จะมีเกณฑ์ในการประเมินของตัวเอง โดย เขากล่าวว่าเกณฑ์ที่เหมาะสมในการประเมินประสิทธิภาพของระดับหนึ่งอาจจะเหมาะสมหรือไม่เหมาะสมกับอีกระดับหนึ่ง โดยที่เครือข่ายทั้ง 3 ระดับ หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า เครือข่ายทางสังคม ยังหมายรวมถึง การบูรณาการของพลเมืองท้องถิ่นให้อยู่ในรูปแบบขององค์การเพื่อที่จะทำงานร่วมกัน กับหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อที่จะลดความเสี่ยงและการจัดการกับภาวะฉุกเฉินและภัยพิบัติ (Tavida Kamolvej, 2006 : อ้างในชูวงศ์อุบลลี, 2552)

(2.1) แนวคิดการจัดการสาธารณภัยของประเทศไทย แผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย แห่งชาติพ.ศ. 2558 เป็นการนำแนวคิด หลักในการพัฒนาระบบการป้องกัน การเตรียมความพร้อม และการสร้างภูมิคุ้มกันโดยพัฒนาภูมิ ความรู้และเสริมสร้างความเข้มแข็งระดับชุมชน ในการเฝ้าระวังและรับมือกับสาธารณภัย

การอยู่ร่วมกับธรรมชาติและการสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่มวลชนตามแนวทาง "ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง" รวมทั้งการนำแนวคิดการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัยเพื่อป้องกันภัยตามหลักสากลคือ "รู้รับ - ปรับตัว - ฟื้นเร็วทั่ว - อย่างยั่งยืน" (Resilience) โดยเสริมสร้างความตระหนักในการลดความเสี่ยง ตั้งแต่ก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และหลังเกิดภัย และกำกับการดำเนินการขับเคลื่อนให้เป็นไปตาม กรอบพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 และสอดคล้องกับกรอบการ ดำเนินงานเช่นใดเพื่อการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติพ.ศ. 2558 - 2573(Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 - 2030)

จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์การดำเนินงานตามแผนการ ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติพ.ศ. 2558 ประกอบด้วย การมุ่งเน้นการลดความเสี่ยงจาก สาธารณภัย (Disaster Risk Reduction : DRR) การบูรณาการการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) การเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน(Build Back Better and Safer) และการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยเป็นแนวทางหลักในการดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของแผน และนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนยุทธศาสตร์การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของแผนฉบับนี้เป็นการตอบสนองต่อเป้าหมายการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัยของประเทศและวัตถุประสงค์ของแผนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอันที่จะยกระดับไปสู่มาตรฐานตามหลักสากล เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนและของรัฐรวมถึงความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างยั่งยืน

ปัจจุบันทั่วโลกยอมรับว่าสาธารณภัยเป็นเรื่องที่จัดการได้โดยไม่จำเป็นต้องรอให้ภัย เกิดขึ้นก่อนจากแนวคิดในอดีตที่เคยมุ่งเน้น “การจัดการสาธารณภัย (Disaster Management : DM)” เมื่อภัยเกิดขึ้นแล้ว กล่าวคือ การจัดการในภาวะฉุกเฉิน การให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์ผู้ประสบภัย หรือการฟื้นฟูสภาพหลังจากภัยผ่านพ้น มาเป็นการให้ความสำคัญมากขึ้นกับการดำเนินการอย่าง ยั่งยืนโดยให้ความสำคัญกับ“การจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Management : DRM)” ประกอบด้วยการลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction : DRR) ได้แก่ การป้องกัน (Prevention) การลดผลกระทบ (Mitigation) และการเตรียมความพร้อม (Preparedness) ควบคู่กับการจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management) ได้แก่ การเผชิญเหตุ (Response) และการบรรเทาทุกข์ (Relief) รวมถึงการฟื้นฟู (Recovery) ได้แก่ การฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction)การสร้างให้ดีกว่าและปลอดภัย กว่าเดิม (Build Back Better and Safer)

กล่าวโดยสรุปการจัดการความเสี่ยงจากสาธารณภัย ประกอบด้วย

1. การลดความเสี่ยงจากสาธารณภัย (Disaster Risk Reduction)

1.1 ป้องกันและลดผลกระทบ (Prevention and Mitigation)

1.2 การเตรียมความพร้อม (Preparedness)

2. การจัดการในภาวะฉุกเฉิน (Emergency Management)

2.1 การเผชิญเหตุ (Response)

2.2 การบรรเทาทุกข์ (Relief) 3. การฟื้นฟู (Recovery Build Back Better and Safer)ฟื้นฟูสภาพและการซ่อมสร้าง (Rehabilitation and Reconstruction) (2.2) มาตรการการบริหารจัดการสาธารณภัย

ของภาครัฐ ระดับจังหวัด ถึงชุมชน ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยของจังหวัด จะดำเนินการอย่างครบวงจรวัฏจักรของสาธารณภัยในแนวทางการปฏิบัติการเชิงรุก (Proactive Approach) ซึ่งจะเป็นการป้องกันและลดผลกระทบ การเตรียมความพร้อม การจัดการในภาวะฉุกเฉิน และการฟื้นฟูบูรณะ โดยมีแนวทางและกิจกรรมที่สำคัญให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. 2550 แผนปฏิบัติการ 4 ปี

พระราชบัญญัติงบประมาณ และระเบียบว่าด้วยการบริหาร งบประมาณ พ.ศ.2548 โดยแผนงานในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นแผนงานระยะ 5 ปีมี การแบ่งกระบวนการออกเป็น 3 ระยะของการจัดการสาธารณภัย ดังนี้

ระยะก่อนเกิดสาธารณภัย มาตรการการป้องกันและลดผลกระทบ เป็นการปรับระบบการบริหารจัดการสาธารณภัยให้มีขีดความสามารถในการเตรียมการเผชิญสาธารณภัยต่างๆ ไว้ล่วงหน้าก่อนเกิด ภัยเป็นการลดความรุนแรงและลดความสูญเสียจากสาธารณภัยที่มีต่อประชาชนในพื้นที่ที่มีความเสี่ยงให้น้อยที่สุด ได้แก่

(1) การป้องกันสาธารณภัยโดยใช้มาตรการด้านโครงสร้าง

(2) การจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศด้านการบริหารจัดการสาธารณภัย เพื่อจัดทำฐานข้อมูลด้านสาธารณภัยให้สมบูรณ์ ทันสมัย สามารถเชื่อมต่อกับระบบข้อมูลได้ระหว่าง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับจังหวัดถึงระดับท้องถิ่น

มาตรการในการเตรียมความพร้อม เป็นการสร้างระบบการเตรียมความพร้อมและแนวทางปฏิบัติในการรับมือกับสาธารณภัยที่จะเกิดขึ้น เพื่อลดภาระในการให้ความช่วยเหลือของภาครัฐเมื่อเกิด สาธารณภัย ได้แก่

(1) การจัดทำแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทุกระดับ ตั้งแต่ระดับ จังหวัดถึงระดับชุมชน

(2) การพัฒนาระบบการพยากรณ์และการแจ้งเตือนภัย ตั้งแต่ระดับจังหวัดถึง ระดับท้องถิ่น

(3) การพัฒนาศักยภาพของระบบสื่อสาร

(4) การฝึกซ้อมแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ทุกระดับ

(5) การเตรียมปัจจัยสี่เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย

(6) การเตรียมสนับสนุนด้านทรัพยากรและพลังงาน เพื่อการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัย

(7) การเตรียมบุคลากรเพื่อการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

(8) การเสริมสร้างความพร้อมของท้องถิ่นในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

ระยะระหว่างเกิดสาธารณภัย มาตรการการจัดการในภาวะฉุกเฉิน เป็นการเตรียมการที่จำเป็นให้สามารถเผชิญและจัดการสาธารณภัยที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และเพื่อให้การปฏิบัติการใน ภาวะฉุกเฉินเป็นไปอย่างมีระบบ ชัดเจนไม่สับสน และลดความสูญเสียจากสาธารณภัยให้น้อยที่สุด ได้แก่

(1) การจัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจระดับจังหวัด

(2) การเชื่อมโยงระบบติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงานให้ใช้งานได้ขณะเกิดภัย

(3) การสนธิกำลังเข้าช่วยเหลือและควบคุมสถานการณ์ โดยเน้นการ ปฏิบัติการค้นหาและช่วยชีวิต และการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลผู้ประสบภัย รวมทั้งการซ่อมแซมฉุกเฉิน

(4) การรักษาพยาบาลผู้ประสบภัย โดยการจัดระบบการแพทย์และการ สาธารณสุขฉุกเฉินอย่างมีประสิทธิภาพ

(5) การจัดการศพ โดยการจัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์เก็บรักษาศพ และ การตรวจพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล

(6) การประชาสัมพันธ์โดยการจัดตั้งศูนย์ประชาสัมพันธ์ และจัดทำข่าว สถานการณ์ภัยพิบัติที่ถูกต้อง เผยแพร่ให้สาธารณชนทราบทุกระยะ เพื่อลดความตื่นตระหนก

ระยะหลังจากเกิดสาธารณภัย มาตรการในการจัดการหลังเกิดภัย เพื่อบรรเทาทุกข์ขั้นต้นแก่ผู้ประสบภัยโดยเร็ว ต่อเนื่อง และมีประสิทธิภาพ รวมทั้งให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือผู้ประสบภัย และฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ ประสบภัยให้กลับสู่สภาพปกติโดยเร็ว ได้แก่

(1) การให้ความช่วยเหลือและสงเคราะห์ผู้ประสบภัย

(2) การฟื้นฟูสภาพจิตใจผู้ประสบภัย

- (3) การฟื้นฟูด้านพืช ปศุสัตว์ประมง
- (4) การบูรณะสิ่งสาธารณูปโภคและสาธารณูปการที่เสียหาย
- (5) การฟื้นฟูโครงสร้างพื้นฐานที่เสียหาย
- (6) การจัดการสภาพแวดล้อมในพื้นที่ประสบภัย ให้กลับคืนสู่สภาพปกติ ปลอดภัยและน่าอยู่
- (7) การรายงานและติดตามประเมินผล โดยการจัดทำรายงานความเสียหาย จากสาธารณภัย และติดตามประเมินผลการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยและการฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบภัย ระดับความรุนแรงของสาธารณภัย แบ่งได้ดังนี้

ความรุนแรงระดับ 1 สาธารณภัยที่เกิดขึ้นทั่วไปหรือมีขนาดเล็ก ผู้อำนวยการท้องถิ่น ผู้อำนวยการอำเภอ สามารถควบคุมสถานการณ์และจัดการระงับภัยได้โดยลำพัง

ความรุนแรงระดับ 2 สาธารณภัยขนาดกลาง ผู้อำนวยการในระดับ 1 ไม่สามารถควบคุมสถานการณ์ได้ผู้อำนวยการจังหวัด เข้าควบคุมสถานการณ์

ความรุนแรงระดับ 3 สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบรุนแรงกว้างขวาง หรือสาธารณภัยที่จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญหรืออุปกรณ์พิเศษ เป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีพื้นที่เสียหายเป็นบริเวณกว้างขวาง หรือสถานการณ์ของสาธารณภัยที่เกิดขึ้น จำเป็นต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญ หรืออุปกรณ์พิเศษต้องระดมความช่วยเหลือจากทุกส่วนราชการ ภาคเอกชนและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ ด้านผู้อำนวยการจังหวัดไม่สามารถควบคุมและระงับสาธารณภัยได้ต้องอาศัยความร่วมมือจาก หน่วยงานภายนอกพื้นที่ ให้ผู้อำนวยการกลาง และ/หรือผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติหรือผู้ได้รับมอบหมายเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์เข้าควบคุมสถานการณ์ความรุนแรงระดับ 4 สาธารณภัยขนาดใหญ่ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่ง เป็นสาธารณภัยขนาดใหญ่มากเป็นพิเศษ ที่มีผลกระทบร้ายแรงอย่างยิ่งต่อชีวิตทรัพย์สินและขวัญกำลังใจของประชาชนทั้งประเทศ หรือเป็นสถานการณ์ฉุกเฉินผู้บัญชาการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ(รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ได้รับมอบหมาย)ไม่สามารถที่จะควบคุมสถานการณ์และระงับภัยได้นายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรีมอบหมายจะเป็นผู้บัญชาการเหตุการณ์เข้าควบคุมสถานการณ์

3. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยตามกฎหมาย สามารถแบ่งออกได้เป็น 5 ประเภทด้วยกัน โดยในภาพรวมนั้นสามารถแบ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบทั่วไปซึ่งได้แก่องค์การบริหารส่วนจังหวัดองค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเฉพาะซึ่งได้แก่กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

3.1 ขั้นตอนการจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

การจัดทำแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ได้แก่การมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความยอมรับให้เกิดขึ้น การรวบรวมข้อมูลที่ครบถ้วนเป็นปัจจุบัน และมีความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติการเตรียมการจัดทำแผน จึงประกอบด้วย

1) การแต่งตั้งคณะผู้รับผิดชอบในการจัดทำแผน (Planning team)

พิจารณาแต่งตั้งคณะทำงาน ประกอบด้วยผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรเอกชน เพื่อรับผิดชอบการพิจารณาทบทวนปรับปรุงและ จัดทำแผนป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่จัดประชุมหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งผู้แทนภาคประชาชน เช่นผู้แทนหอการค้า องค์การการกุศล ผู้นำอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน เพื่อหารือและชี้แจง เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการจัดทำแผน รวมทั้งรับฟังปัญหาความต้องการ และข้อเสนอแนะเพื่อ ประกอบการจัดทำแผน

2) กระบวนการจัดทำแผน ป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตท้องที่ (Planning Procedure) ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่

(1) การทบทวนแผนที่มียู่เดิม (Review of existing plan) การทบทวนแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยและแผนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นการ พิจารณาแนวทางปฏิบัติที่มีอยู่ เพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อน และลดเวลาในการหาข้อมูลบางส่วน รวมทั้ง สามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตท้องที่กับแผนอื่นๆ ได้ง่ายขึ้นนอกจากนี้การทบทวนแผนจะเกิดประโยชน์ในการพิจารณาว่า แผนที่จะปรับปรุงใหม่มีข้อดีกว่าแผนเดิมในด้านใดบ้างและข้อมูลที่เพิ่มเติมคืออะไร เพื่อจะได้กำหนดแผนฉบับใหม่ให้ถูกต้องสอดคล้องกับแนวโน้มของภัยพิบัติที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

(2) การวิเคราะห์ความเสี่ยงอันตราย(Hazards analysis) การวิเคราะห์ความเสี่ยงอันตรายถือเป็นขั้นตอนสำคัญขั้นตอนแรกในการจัดทำแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตท้องที่ซึ่งจะต้องอาศัยการรวบรวมสถิติข้อมูลในพื้นที่ทั้งด้านกายภาพและ ด้านสังคมมาวิเคราะห์และประเมินหาระดับและโอกาสของความเสี่ยงภัยที่จะเกิดขึ้นในเขตท้องที่และจัด เรียงลำดับความเสี่ยงภัยแต่ละชนิด

(3) การประเมินความสามารถขององค์กร (Capability assessment) การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงภัยจะทำให้ทราบถึงสถานการณ์ของพื้นที่ว่ามีโอกาสได้รับอันตรายจากภัยแต่ละชนิดมากน้อยเพียงใดแต่การจัดการภัยพิบัติได้จะต้องมีข้อมูลที่จำเป็นต่อการวางแผนในขั้นต่อไป ได้แก่

(3.1) ข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วย-ข้อมูลหน่วยงาน เช่น สถานีดับเพลิง สถานีตำรวจโรงพยาบาลหน่วยราชการเหล่ากาชาดองค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลองค์การบริหารส่วนตำบลฯ พร้อมทั้งชื่อหน่วยงาน ที่มีอำนาจในการตัดสินใจกำลังพล สถานที่และวิธีการติดต่อ - ข้อมูลบุคคล เช่น รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ บุคคลสำคัญผู้นำ อพปร. พร้อมทั้ง สถานที่ติดต่อและวิธีการติดต่อ - ข้อมูลอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้เช่น รถยนต์ดับเพลิงรถกู้ภัยเครื่องจักรกลหนัก รถบรรทุกน้ำรถบรรทุกโดยสารอุปกรณ์ช่วยหายใจ-SCBA ฯลฯ มีอยู่ในหน่วยงานหรือองค์กรใด จำนวนเท่าใด สามารถติดต่อในกรณีฉุกเฉินได้อย่างไรใครเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจ - แผนที่ประกอบด้วย แผนที่ในภาพรวมและเฉพาะส่วน แผนที่พื้นที่เสี่ยง ภัยแผนที่ตั้งจุดอันตรายแผนที่เส้นทางอพยพแผนที่รับการอพยพ

(3.2) ข้อมูลสถานที่สำคัญ เช่น เขื่อนหรืออ่างเก็บน้ำ โรงงานอุตสาหกรรม สถานี รถไฟ สถานีขนส่ง ชุมสายโทรศัพท์โรงพยาบาล สนามบินพาณิชย์สถานที่ราชการ โรงเรียน โรงผลิต น้ำประปา เป็นต้น

(3.3) ข้อมูลเส้นทางคมนาคมที่สำคัญ เช่น ถนนสายหลักถนนสายรอง เพื่อกำหนด เส้นทางส่งกำลังบำรุง เส้นทางอพยพ หรือเส้นทางฉุกเฉิน ข้อมูลที่ได้รวบรวมดังกล่าว จะเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์ขีดความสามารถของ องค์กรว่ามีความพร้อมรับมือกับความเสี่ยงภัยที่ได้ประเมินไว้มากน้อยเพียงใดและเป็นประโยชน์ในการ สั่งการของผู้ว่าราชการจังหวัดในการแก้ไขปัญหาสาธารณภัยของท้องถิ่น

(4) การจัดทำร่างแผน

หลังจากที่ได้มีการทบทวนแผนที่มียู่เดิมและแผนที่เกี่ยวข้องกำหนดวิเคราะห์ ชนิดของภัยและโอกาสที่จะเกิดในพื้นที่รวมทั้งพิจารณาทรัพยากรต่างๆ ที่มีอยู่ ซึ่งเป็นการประเมิน ความสามารถขององค์กรในพื้นที่แล้ว จะสามารถจัดทำร่างแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตพื้นที่ได้ อย่างไรก็ตาม การจัดทำแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนดังกล่าวนั้น จะต้องระลึกไว้เสมอว่า ทำอย่างไรจึงจะ ทำให้ชุมชนมีการเตรียมความพร้อมที่ดีเพื่อที่จะสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัย ภายใต้อันตรายจากสาธารณภัยประเภทต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในพื้นที่

การวิเคราะห์ความเสี่ยงภัยในพื้นที่ (Risk analysis)

การวางแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ที่มีความเหมาะสมกับสภาพของแต่ละท้องที่นั้นจะมีการคาดคะเน (forecast) หรือ ประเมิน (assess) ว่าในเขตพื้นที่รับผิดชอบมีความเสี่ยงภัยชนิดใด และภัยดังกล่าวมีโอกาสเกิดขึ้นบ่อยครั้งเพียงใด ซึ่งการประเมินและวิเคราะห์ความเสี่ยงภัยประกอบด้วย

1) การรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงภัย ที่สำคัญ ได้แก่

- (1) สถิติการเกิดภัยแต่ละชนิดในเขตท้องที่
- (2) ลักษณะกายภาพ เช่น ลักษณะภูมิศาสตร์ที่ตั้ง พื้นที่ ทิศทางการไหลของน้ำอาณา เขตติดต่อที่ราบ ที่ลุ่ม ฯลฯ
- (3) ลักษณะภูมิอากาศเช่น ปริมาณน้ำฝนต่อเดือน/ปีอุณหภูมิตามฤดูกาลต่างๆ
- (4) สิ่งก่อสร้างหรือสถานที่ที่อาจเกิดอันตราย เช่น โรงแรม อาคารสูง โรงภาพยนตร์ ห้างสรรพสินค้าโรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

2) การประเมินความเสี่ยงภัยโดยการพิจารณาจากปัจจัยต่างๆ ดังนี้

- (1) ความถี่หรือโอกาสที่จะเกิดภัย
- (2) ผลกระทบต่อชีวิต ร่างกายคน
- (3) ความเสียหายต่อทรัพย์สิน

3) การกำหนดพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดภัย (Risk area) ซึ่งพิจารณาได้จากเกณฑ์เบื้องต้น คือ

- (1) เป็นพื้นที่ที่เคยเกิดภัยนั้นๆ เป็นประจำ
- (2) เป็นพื้นที่ที่หากเกิดภัยแล้ว จะมีความเสียหายสูง เช่น ชุมชนแออัดอาคารสูง สถานที่ บ้านเชิงพื้นที่ท้ายเขื่อน โรงงานอุตสาหกรรม เป็นต้น

การจัดองค์กรรับผิดชอบ

การจัดการด้านการสาธารณสุขเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากบุคคล และหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน การจัดองค์กรหรือจัดระบบโครงสร้างหน่วยงาน โดยแบ่ง อำนาจหน้าที่ในการดำเนินงานออกเป็นส่วนต่างๆ รวมทั้งการกำหนดอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจนนั้น จะทำให้การบริหารงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

แผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนแห่งชาติพ.ศ. 2545 กำหนดให้กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดเป็นหน่วยงานหลักในพื้นที่ ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด เป็นผู้อำนวยการ ผู้แทนองค์การบริหารส่วนจังหวัด ส่วนราชการ องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ร่วมในกองอำนวยการ รับผิดชอบการป้องกัน บรรเทา และฟื้นฟูภัยฝ่ายพลเรือน ในพื้นที่จังหวัดโดยมีกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน อำเภอเทศบาล และเมืองพัทยา เป็นหน่วยเผชิญเหตุ

การจัดโครงสร้างและกำหนดอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด ประกอบด้วย 7 ฝ่ายได้แก่

1) ฝ่ายอำนวยการ รับผิดชอบแผนป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน และแผนที่เกี่ยวข้อง ประสานการปฏิบัติงานกับหน่วยงานต่างๆ รวมทั้งติดตามผลการปฏิบัติงานฝ่ายต่างๆ ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย การจัดประชุม การสั่งการปฏิบัติการกิจของส่วนที่เกี่ยวข้องและปฏิบัติตามคำสั่งผู้ผู้อำนวยการป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน จังหวัดรวมทั้งงานธุรการและงานอื่นที่ไม่อยู่ในความรับผิดชอบของฝ่ายใด

2) ฝ่ายแจ้งเตือนภัย รับผิดชอบติดตามข้อมูล การพยากรณ์อากาศเฝ้าระวังติดตาม สถานการณ์ รวบรวมข้อมูลวิเคราะห์และประเมินสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้น และการแจ้งเตือนภัย

3) ฝ่ายประสานการช่วยเหลือผู้ประสบภัย รับผิดชอบการประสานการส่งใช้เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ ครุภัณฑ์กู้ภัย การขนส่งเครื่องอุปโภคบริโภค การขนย้ายผู้ป่วย การ รักษาพยาบาลผู้ป่วย รวมทั้ง การลำเลียงผู้ที่ได้รับบาดเจ็บส่งโรงพยาบาล การระดมกำลังพลและ อาสาสมัครทุกรูปแบบ ตลอดจนการจัดระเบียบสำหรับผู้ประสบภัย เช่น การจัดหาที่อยู่อาศัยชั่วคราว การ สุขาภิบาล เป็นต้น

4) การประชาสัมพันธ์และการสื่อสาร รับผิดชอบด้านการประชาสัมพันธ์จัดการข่าวการ สื่อสาร และการประสานงานด้านสื่อมวลชนและติดตั้งกำกับดูแลเครื่องมืออุปกรณ์และระบบสื่อสารกับ เครือข่ายต่างๆ รวมทั้งการรับส่งข่าวสารกับหน่วยงานต่างๆ

5) ฝ่ายการเงิน รับผิดชอบการรับบริจาคสิ่งของ เงินสด และจัดทำบัญชีควบคุมไว้เป็น หลักฐาน สรุปรายงานผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดทราบ และดำเนินการเกี่ยวกับ การเงิน การเบิกจ่าย เงินฉุกเฉิน ในกรณีที่เกิดภัยพิบัติขึ้น

6) ฝ่ายรักษาความสงบเรียบร้อย รับผิดชอบการรักษาความปลอดภัย สถานที่เกิดเหตุและพื้นที่ การอพยพ รวมทั้งการจัดระเบียบการจราจรในเส้นทางคมนาคม

7) ฝ่ายฟื้นฟูบูรณะ รับผิดชอบการซ่อมแซมระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ เส้นทาง คมนาคม สิ่งก่อสร้างต่างๆ ที่เสียหาย เพื่อให้สามารถใช้งานได้ในเบื้องต้น สำนวจความเสียหายและให้ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยเงินทดรองราชการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติกรณี ฉุกเฉิน พ.ศ. 2546

2.3 การซ่อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

สาธารณภัยที่เกิดขึ้นแต่ละครั้ง ทั้งจากการกระทำของมนุษย์และเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติได้นำมาซึ่ง ความสูญเสียชีวิต ร่างกายและทรัพย์สินทั้งของประชาชนและของรัฐเป็นจำนวนมากรวมทั้งส่งผลกระทบต่อและสร้างความเสียหายแก่เศรษฐกิจและสังคมประเทศคิดเป็นมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี

การเตรียมความพร้อมในการป้องกันและลดความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากสาธารณภัย โดยกำหนดให้มีการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติการป้องกันและบรรเทา สาธารณภัยของหน่วยงานต่างๆ ทั้ง ภาครัฐและภาคเอกชน และประชาชนมีความเข้าใจหลักการขั้นตอนและ วิธีการปฏิบัติสามารถจัดการสาธารณภัยได้อย่างทันท่วงทีที่มีภัยเกิดขึ้น อีกทั้งเพื่อให้ประชาชนเข้าใจและสามารถ ช่วยเหลือตนเองได้ในเบื้องต้นเมื่อเกิดสาธารณภัย จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องมีการฝึกซ้อมแผน

ขั้นตอนการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

การดำเนินการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้มีหน้าที่ในการจัดการและ อำนาจการฝึก ซ้อมแผนฯ ต้องมีหน้าที่และขั้นตอนในการดำเนินงาน โดยแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การเตรียมการ

1) จัดทำแผนเฉพาะกิจป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยโดยแบ่งเป็นแต่ละประเภทของแต่ละภัยอย่าง ชัดเจน เช่น แผนเฉพาะกิจป้องกันและบรรเทาอุทกภัยแผนเฉพาะกิจป้องกันและบรรเทาวัตถุอันตราย แผนเฉพาะกิจ ป้องกันและระงับอัคคีภัย เป็นต้น ทั้งนี้แผนเฉพาะกิจดังกล่าวต้องกำหนดพื้นที่เสี่ยงภัย กำหนดพื้นที่อพยพ การ กำหนดหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับภัย (ตามประเภทของภัยขึ้นอยู่กับ หน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละ หน่วยงาน โดยให้พิจารณาความเหมาะสมกับภัยนั้นๆ) ขั้นตอนและ วิธีการปฏิบัติทั้งก่อนเกิดภัย ขณะเกิดภัย และ ภายหลังจากภัยผ่านพ้นไปแล้ว ผังการติดต่อสื่อสาร เครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2) จัดทำคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยมอบหมาย หน้าที่และความรับผิดชอบตามความสามารถของหน่วยงานและบุคลากร เช่น การ รักษาพยาบาล มอบให้หน่วย

งานสังกัดกระทรวงสาธารณสุขในพื้นที่เป็นผู้รับผิดชอบ การรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมอบให้ตำรวจเป็นผู้มีหน้าที่รับผิดชอบ การสงเคราะห์ผู้ประสบภัย มอบหมายให้หน่วยงานของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่เป็นผู้รับผิดชอบ เป็นต้น ทั้งนี้คำสั่งดังกล่าวข้างต้นจะถูกกำหนดไว้เป็นส่วนหนึ่งของแผนเฉพาะกิจ

3) กำหนดงบประมาณสำหรับการเตรียมการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยพิจารณาตามความเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการฝึกซ้อมแผน กำหนดเป็นค่าใช้จ่ายต่างๆ เช่น ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าเดินทางค่าพาหนะค่าเช่าที่พักค่าอาหารค่าอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการ ฝึกทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์และค่าอื่นๆ เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 2 ประชุมเตรียมความพร้อมและแบ่งมอบภารกิจ

ก่อนการฝึกซ้อมแผนป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ผู้รับผิดชอบการฝึกซ้อมแผนต้องจัดประชุมเตรียมความพร้อมและแบ่งมอบภารกิจให้กับหน่วยงานหรือองค์กรที่เกี่ยวข้องตามคำสั่งแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย เพื่อกำหนดสถานการณ์จำลอง ขั้นตอนและวิธีการฝึก ซึ่งจะต้องกำหนดให้เหมาะสมกับสภาพของสาธารณภัยที่จะฝึกซ้อม โดยมอบหน้าที่ให้ หน่วยงานต่างๆ ที่เข้าร่วมการฝึกซ้อมแผนฯ ตามความสามารถหรือความชำนาญของหน่วยงานนั้นๆ ทั้งนี้ควรกำหนดเป็นแผนและตารางการฝึกซ้อมแผนฯ ที่ชัดเจนและเข้าใจง่ายเช่น เมื่อเกิดสถานการณ์ เพลิงไหม้หน่วยที่ได้รับแจ้งเหตุมีหน้าที่ต้องปฏิบัติอย่างใดการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และการกำหนดหน่วยงานหลักในการวินิจฉัยสั่งการและการควบคุมการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ที่เข้าร่วม การปฏิบัติการแต่ละครั้ง

ขั้นตอนที่ 3 ทดสอบภาคทฤษฎี

จุดมุ่งหมายของการทดสอบภาคทฤษฎีเพื่อเป็นการทดสอบการวางแผน การอำนวยการควบคุม สั่งการ และการประสานงานของหน่วยปฏิบัติตามแผน ซึ่งจะเป็นการทบทวนการเข้าใจตามระเบียบปฏิบัติและการดำเนินการต่างๆ ของเจ้าหน้าที่รวมทั้งทดสอบประสิทธิภาพของการติดต่อสื่อสารที่ใช้อยู่จริงในปัจจุบัน โดยการสมมติสถานการณ์และแจ้งข่าวเข้าสู่ระบบฯ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ปฏิบัติตามขั้นตอนและแก้ปัญหาตามสถานการณ์ที่กำหนดไว้โดยมีหน้าที่ประจำกองอำนวยการฯ ติดตามการปฏิบัติและการส่งข่าวของหน่วยต่างๆ

การดำเนินการทดสอบภาคทฤษฎีเช่น สมมติสถานการณ์สาธารณภัยอุทกภัยและโคลนถล่ม โดยกำหนดขั้นตอนการปฏิบัติดังนี้

1) กรมอุตุนิยมวิทยา ซึ่งเป็นหน่วยระวังภัย ได้แจ้งเตือนสภาพอากาศไปยังสำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2) สำนักเลขาธิการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน แจ้งเตือนให้กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดและกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนในเขตท้องที่เตรียมรับสถานการณ์โดยแจ้งเตือน ให้ประชาชนเตรียมพร้อมรับสถานการณ์

3) เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้น กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่มีหน้าที่ประสานงานฯ ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามแผนเฉพาะกิจ ที่ได้จัดทำไว้เพื่อทำการกู้ภัยและ ช่วยเหลือผู้ประสบภัย ซึ่งวิธีการทดสอบจะกระทำโดยให้หน่วยปฏิบัติรายงานการปฏิบัติไปยังศูนย์ ประสานงานฯ อย่างต่อเนื่องจนจบสถานการณ์

การประเมินผลการทดสอบภาคทฤษฎี

การประเมินผลการทดสอบภาคทฤษฎีจะทำการประเมินในเรื่องความเข้าใจระบบของเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติการความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารความรวดเร็วในการปฏิบัติความรวดเร็วในการส่งข่าว ตลอดจนประสิทธิภาพของข้อมูลในการติดต่อสื่อสาร

ขั้นตอนที่ 4 ฝึกภาคปฏิบัติจริง

การฝึกภาคปฏิบัติจริง เป็นการนำภาพรวมการทดสอบภาคทฤษฎีมาฝึกปฏิบัติจริงโดยจะจัดตั้งกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่เป็นศูนย์ประสานงานฯ ในการวางแผนควบคุม สั่งการจริง ซึ่งจะสมมติสถานการณ์สาธณภัยโดยกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ เมื่อได้รับแจ้ง ข่าวสารจากพื้นที่ว่ามีสาธณภัยเกิดขึ้น กองอำนวยการฯ จะสั่งและประสานการปฏิบัติกับหน่วยงาน ต่างๆ ในพื้นที่ เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล หรือส่วนราชการอื่นๆ ในพื้นที่ที่กำหนดไว้ในแผนเฉพาะกิจเป็นต้น เพื่อทำการช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนให้กับประชาชนผู้ประสบภัย ซึ่งประกอบด้วย

1) การฝึกจริงในพื้นที่การฝึกดังนี้

- (1) กำหนดพื้นที่ที่เกิดสาธณภัยจัดทำสถานการณ์จำลอง พร้อมกับเตรียมผู้ประสบภัย
- (2) จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจ เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยในพื้นที่ที่เกิดภัยและเป็นหน่วยงานหลักในการสั่งการอำนวยการ วางแผน และประสานการปฏิบัติพร้อมทั้งขอรับการสนับสนุน จากหน่วยงานต่างๆ
- (3) ชุดปฏิบัติการกู้ภัย จัดกำลังเจ้าหน้าที่เข้าแก้ไขสถานการณ์พร้อมทั้งค้นหาและช่วยเหลือผู้ประสบภัยไปยังพื้นที่ปลอดภัยที่ได้กำหนดไว้ตามแผนเฉพาะกิจ
- (4) ชุดปฏิบัติการพยาบาลดำเนินการปฐมพยาบาลเบื้องต้นแก่ผู้ประสบภัย และนำคนป่วยส่งไปยังโรงพยาบาลเพื่อให้การรักษาต่อไป
- (5) ชุดฟื้นฟูเข้าดำเนินการภายหลังจากภัยผ่านพ้นไปแล้ว โดยดำเนินการให้ความช่วยเหลือเบื้องต้นด้านปัจจัยสี่แก่ผู้ประสบภัย รวมทั้งการปลอบขวัญและการส่งเสริมอาชีพเพื่อทดแทน การขาดรายได้

2) การประเมินผลการปฏิบัติจริง การประเมินผลการทดสอบการปฏิบัติจริงจะทำการประเมินในเรื่องความเข้าใจขั้นตอนการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ความถูกต้องของข้อมูลข่าวสารความรวดเร็วในการปฏิบัติความรวดเร็วในการส่งข่าว ประสิทธิภาพของเครื่องมือสื่อสาร ตลอดจนความพร้อมของอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ในการป้องกันและบรรเทาสาธณภัย เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติงานป้องกันและบรรเทาสาธณภัยให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การปฏิบัติเมื่อเกิดภัย

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ป้องกันและบรรเทาสาธณภัยในเบื้องต้น โดยถือว่าการรักษาชีวิตของประชาชนผู้ประสบภัยเป็นหน้าที่ที่สำคัญที่สุดซึ่งต้องมีการระดมสรรพกำลังในลักษณะการบูรณาการไม่ว่าจะเป็นกำลังเจ้าหน้าที่ เครื่องมือเครื่องใช้วัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น รวมถึงเครื่องมือ สื่อสารเพื่อบรรเทาสาธณภัยที่เกิดขึ้นก่อนรายงานกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนอำเภอกรณี เป็นสาธณภัยที่เกิดขึ้นในองค์การบริหารส่วนตำบล หรือรายงานกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัดกรณีเป็นสาธณภัยที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาล

กรณีที่เกิดสาธณภัยขึ้นในพื้นที่ความรับผิดชอบของจังหวัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัด มีหน้าที่ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการปฏิบัติงานแก่ กองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนเขตท้องที่ตามที่ได้รับร้องขอ เพื่อสงวนรักษาชีวิตและทรัพย์สินของทางราชการและประชาชน อีกทั้งเพื่อระงับภัยที่เกิดขึ้นให้ยุติลงโดยเร็ว ซึ่งสามารถลด อันตรายและความเสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางปฏิบัติเมื่อเกิดสาธารณภัย

เมื่อเกิดสาธารณภัยขึ้นในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเร่งเข้าระงับและบรรเทาสาธารณภัยที่เกิดขึ้นให้เป็นไปอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์โดยมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจให้มีหน้าที่
 - ดำเนินการควบคุมพื้นที่ที่ประสบภัยและอำนวยการการปฏิบัติงานในพื้นที่
 - ประกาศแนะนำแจ้งเตือนประชาชน และเตรียมการป้องกัน
 - ประชาสัมพันธ์
2. จัดตั้งหน่วยกู้ภัยในศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจให้มีหน้าที่
 - เข้าไประงับและบรรเทาภัยได้ทันทีหรือสามารถเคลื่อนที่เข้าเสริมกำลังได้ทันทีเมื่อได้รับการร้องขอ
 - ช่วยเหลือสนับสนุนในการระงับและบรรเทาภัยการสงเคราะห์ผู้ประสบภัยทันที
3. การดำเนินการอพยพ มีแนวทางการดำเนินการดังต่อไปนี้
 - ให้ถือว่า การอพยพประชาชนออกจากพื้นที่อันตรายให้กระทำได้เท่าที่จำเป็นภายใต้การสั่งการ

ของผู้อำนวยการป้องกันภัยโดยการอพยพผู้พลวออกจากบริเวณที่เกิดภัยให้ดำเนินการรักษาเยียวอย่างต่อเนื่องก่อนส่งโรงพยาบาลในพื้นที่

แนวทางปฏิบัติหลังเกิดภัย

ภายหลังเกิดสาธารณภัย การดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยการซ่อมแซมสิ่งชำรุดเสียหายเป็นหน้าที่ของส่วนราชการทุกส่วน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่ดำเนินการ ซ่อมแซมสิ่งชำรุดเสียหายให้คืนสู่สภาพเดิมโดยเร็วที่สุด อันจะเป็นการสร้างความขวัญและกำลังใจของประชาชนในพื้นที่ให้กลับคืนสู่สภาพปกติโดยเร็ว ซึ่งมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้

1. การช่วยเหลือและฟื้นฟูบุคคล มีแนวทางในการดำเนินการดังนี้
 - การปฐมพยาบาลผู้บาดเจ็บ
 - การให้ความช่วยเหลือด้านอาหาร น้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค เครื่องนุ่งห่ม และ เครื่องครัว
 - การฟื้นฟูสภาพจิตใจของผู้ประสบภัย ให้มีขวัญและกำลังใจที่จะต่อสู้กับปัญหาและ อุปสรรคที่เกิดขึ้น

2. การช่วยเหลือและฟื้นฟูบูรณะสถานที่
 - สำรวจความเสียหายอย่างละเอียดเช่นทรัพย์สินของประชาชน และสิ่งสาธารณประโยชน์โดยการประสานกับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล หรือ สมาชิกสภาเทศบาล ในเขตพื้นที่ที่ได้รับ ความเสียหาย
 - ดำเนินการช่วยเหลือซ่อมแซมที่พักอาศัย สิ่งสาธารณูปโภคและเส้นทางคมนาคมให้สามารถใช้งานได้เบื้องต้น

- ดำเนินการซ่อมแซมส่วนที่เสียหายโดยพิจารณาสิ่งที่สามารถซ่อมแซมได้ในกรณีที่ไม่สามารถซ่อมแซมได้หรือเกินกว่าความสามารถ ให้รายงานกองอำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน จังหวัด ทั้งนี้ในการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบภัย ต้องอยู่ในอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ประสงค์จะตั้งงบประมาณเพื่อการช่วยเหลือประชาชนและ ดำเนินการตรวจสอบงบประมาณรายจ่ายว่ามีแผนงานโครงการช่วยเหลือผู้ประสบสาธารณภัยหรือไม่ กรณีไม่ได้ตั้งงบประมาณไว้ควรนำเงินสำรองจ่ายซึ่งได้ตั้งงบประมาณไว้แล้วมาใช้จ่าย ในการแก้ไข ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนเป็นอันดับแรก ซึ่งอำนาจการอนุมัติให้ใช้เงินสำรองจ่ายเป็นของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่า

ด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 ข้อ 19 และหากเงินสำรองจ่ายมีไม่เพียงพอ ก็อาจโอนงบประมาณไปเพิ่มเติมได้โดยอนุมัติของผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยวิธีการงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2541 ข้อ 26

7. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. การขุดเจาะบ่อน้ำบาดาล

การเจาะบ่อน้ำบาดาล เป็นเรื่องทางเทคนิคของช่างเจาะโดยเฉพาะ แต่การเจาะจะได้ผลต้องอยู่ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ด้วยไม่ว่าจะเป็นเจ้าของบริษัท ผู้รับเหมาเจาะ หรือผู้จ้างเจาะ หรือแม้แต่ผู้วางแผนการเจาะปัญหาสำคัญประการแรกที่เกี่ยวข้อง ได้แก่การเลือกใช้เครื่องเจาะให้ถูกต้อง

- 1.1 การเจาะบ่อน้ำบาดาลแบบ GRAVEL PACKED WELL ใช้เครื่องมือเจาะระบบ DIRECT ROTARY
- 1.2 การดำเนินการขออนุญาตเจาะ และขอใช้น้ำ ต่อกรมทรัพยากรน้ำบาดาล
- 1.3 ทำประวัติบ่อ ชั้นดิน ชั้นหินและชั้นทรายให้ หลังจากขุดเจาะบ่อน้ำบาดาลเรียบร้อยแล้ว
- 1.4 วิเคราะห์คุณภาพน้ำบาดาลจากสถาบันที่กรมทรัพยากรน้ำบาดาลรับรอง
- 1.5 ขุดเจาะสำรวจหาชั้นน้ำ โดยใช้เครื่อง WELL LOGGER

2. การเป่าล้างพัฒนาบ่อน้ำบาดาล

การพัฒนาบ่อน้ำบาดาลมีวัตถุประสงค์ที่จะทำให้บ่อน้ำบาดาลมีปริมาณน้ำเพิ่มมากขึ้นและป้องกันไม่ให้ทรายอุดตันบ่อ พร้อมทั้งยืดอายุการใช้งานของเครื่องสูบน้ำให้ยืนยาวขึ้น

ประโยชน์จากการเป่าล้างบ่อน้ำบาดาล

หลังจากเป่าล้างบ่อน้ำบาดาลแล้ว บ่อก็จะมีความสะดวกและน้ำที่ใช้ก็สะอาดมีคุณภาพมากขึ้น **บ่อน้ำบาดาล** เมื่อใช้งานเป็นเวลานาน จะมีตะกอน ดิน ทราย ทับถมกันบ่อหรือสนิมเหล็กตะกอนอุดตัน กรวดกรู ท่อกรองน้ำ หรือรอยแตกที่มีน้ำในหินแข็งทำให้น้ำไหลเข้าบ่อน้อยลง จึงควรทำการเป่าล้าง พัฒนาบ่อ ด้วยเครื่องอัดลมจนบ่อสะอาด น้ำจะไหลเข้าบ่อได้ดี ควรทำทุก 2-3 ปี

เครื่องสูบน้ำบาดาล เมื่อใช้งานเป็นเวลานาน จะมีตะกอน สนิมเหล็ก เกาะติดอุดตัน ใบพัดเครื่องสูบน้ำ ท่อส่งน้ำ หรือบุช เพลา ใบพัด สึกกร่อน ทำให้อุปกรณ์ได้น้อย จึงควรดึงเครื่องสูบน้ำขึ้นมา ตรวจสอบเช็ค ซ่อมและทำความสะอาด ทุก 1-2 ปี

ระบบกรองน้ำ และปั้มน้ำ ไม่ต้องทำงานหนักหรือเสียและเปลี่ยนอุปกรณ์บ่อยๆ เป็นการดูแลทรัพย์สินให้ใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ และมีประโยชน์สูงสุด ตลอดจนเป็นการยืดอายุการใช้งานของปั้ม และอุปกรณ์ต่างๆ เป็นช่วยลดค่าใช้จ่ายในการซ่อมหรือเปลี่ยนอะไหล่

3. การบริการซ่อมแซม และแก้ไขบ่อน้ำบาดาล

การตรวจซ่อม บำรุงรักษาบ่อน้ำบาดาล เครื่องสูบน้ำบาดาล และระบบประปาบาดาล มีวิธีการดูแลดังนี้

1. ตรวจซ่อมบำรุงรักษาบ่อน้ำบาดาล
2. ซ่อมเป่าบ่อน้ำมีปัญหา ท่อทะลุ โคลนทรายไหลเข้าบ่อ

เรือพontonบรรทุกขุดกำจัดผักตบชวา

คุณลักษณะของเรือกำจัดผักตบชวา เรือกำจัดผักตบชวาเป็นลักษณะแบบเรือเหล็กท้องแบน ใช้เครื่องยนต์ดีเซล ขนาด 60 แรงม้า กินน้ำลึก ไม่น้อยกว่า 70 เซนติเมตร เคลื่อนที่โดยใช้ใบพัดแบบกังหันเหล็ก (Paddle wheel) ทำหน้าที่ขับเคลื่อนเรือเดินหน้า หรือถอยหลัง ทำงานด้วยระบบ ไฮดรอลิค มีใบมีดแบบฟันเลื่อย ตัดผักตบชวาและวัชพืชได้ทั้งบนน้ำและใต้น้ำ โดยใช้ สายพานลำเลียงผักตบชวา และวัชพืชมาเก็บไว้บนเรือทั้งส่วนหน้า ส่วนกลาง และส่วนหลัง สายพานลำเลียงส่วนหน้ากับ ส่วนหลังสามารถยกขึ้นลงได้ เมื่อเก็บผักตบชวาเต็มลำเรือแล้วก็จะลำเลียงไปที่สายพานหลังเพื่อส่งต่อไปยังสายพาน ลำเลียงชายฝั่งใส่รถบรรทุกไปทิ้งยังที่อื่นต่อไป อัตราการสิ้นเปลืองน้ำมันเชื้อเพลิงเรือกำจัดผักตบชวา และวัชพืชประมาณ 7 – 10 ลิตร/ชั่วโมง ประสิทธิภาพในการกำจัดผักตบชวาและวัชพืชของเรือกรมโยธาธิการและผังเมือง ปัจจุบันสามารถตัดเก็บผักตบชวา ได้ประมาณ วันละ 1.5 – 2 ไร่ (120 – 160 ตัน/วัน) หรือประมาณ 400 – 500 ไร่/ล ำ/ปี (32,000 ตัน/ลำ/ปี)

ขนาดเรือพonton 6 x 12 ม. สูง 1.5 ม. ระยะตัก 15 ม. ขนาดบั้งก็ 2 ลบ.ม.(160-200 ก.ก.) ประสิทธิภาพสามารถกำจัดผักตบชวาได้ 250 ตัน/วัน อัตราการสิ้นเปลือง 100 ลิตร/วัน หลักเกณฑ์ในการขอรับการสนับสนุนเรือกำจัดผักตบชวา

1. เป็นพื้นที่สาธารณะประโยชน์ ที่ไม่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของกรมชลประทานกรมประมง และกรมเจ้าท่า
2. หากเป็นพื้นที่ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมชลประทาน กรมประมง และกรมเจ้าท่า ต้องได้รับการเห็นชอบและ การขอรับการสนับสนุนเรือกำจัดผักตบชวาโดยจังหวัดเจ้าของพื้นที่นั้นๆ
3. การขอรับการสนับสนุนเรือกำจัดผักตบชวา โดยมีหนังสือจากผู้ว่าราชการจังหวัดถึงอธิบดีกรมโยธาธิการและผังเมือง พร้อมแผนที่และรายละเอียดอื่นๆ เพื่อประโยชน์ในการสำรวจและเพื่อการพิจารณา
4. ข้อกำหนดแหล่งน้ำ ต้องมี
 - 4.1 ความกว้างไม่น้อยกว่า 15 เมตร
 - 4.2 ระดับน้ำลึกไม่น้อยกว่า 1 เมตร
 - 4.3 ปริมาณผักตบชวาไม่น้อยกว่า 2,000 ต้น
 - 4.4 ไม่มีสิ่งกีดขวางในการเดินเรือ เช่น สะพานต้องสูงไม่น้อยกว่า 2.50 เมตร จากผิวน้ำหลัก
5. เป็นแหล่งน้ำที่มีน้ำพอเพียงให้เรือกำจัดผักตบชวาสามารถปฏิบัติงานได้ตลอดปี หรือตลอดระยะเวลาการปฏิบัติงานจนแล้วเสร็จ
6. การพิจารณาเพื่อเข้าดำเนินการอาจเป็นไปตามลำดับในแผน หรือตามลำดับความเร่งด่วนของโครงการ
7. โครงการที่ได้รับการพิจารณาอนุมัติให้ดำเนินการจะดำเนินการจนแล้วเสร็จ หรือตามกำหนดระยะเวลาได้จัดประชุมคณะกรรมการอำนวยการบูรณาการ เพื่อแก้ไขปัญหาผักตบชวาและมอบหมายให้หน่วยงานต่างๆ วางแผนงานตามมาตรการการกำจัดผักตบชวาในแหล่ง น้ำเปิดและแหล่งน้ำปิด ดังนี้
 1. การจัดหาเรือท้องแบน (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)
 2. การวางแผนงานตามมาตรการการกำจัดผักตบชวาในแหล่งน้ำเปิดและแหล่งน้ำปิด
 3. การจัดตั้งชมรมคนริมน้ำ (กรมการปกครอง/กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น)
 4. ประชาสัมพันธ์ ในการรณรงค์การจัดเก็บผักตบชวาอย่างต่อเนื่องและการนำผักตบชวา

ปัญหาของวัชพืช (ผักตบชวา)

1. เป็นที่อาศัยของสัตว์น้ำ ซึ่งบางชนิดเป็นพาหะของโรค เช่น หอยชนิดหนึ่ง (หอยไบธินียา –Bithynia) ซึ่งเป็นพาหะนำโรคพยาธิใบไม้ในตับ
2. เป็นที่อาศัยของลูกน้ำ ของยุง โรคเท้าช้าง ลูกน้ำ ของยุงชนิดนี้ สามารถปากเจาะไชรากผักตบชวาเพื่อใช้ เป็นที่หายใจ นอกจากนั้นน้ำที่ค้างตามซอกใบก็เป็นที่อยู่อาศัยวางไข่ของยุงอื่นๆ
3. เมื่อขึ้นอยู่อย่างหนาแน่น ผักตบชวาเป็นตัวการทำให้การกำจัดหอย (ซึ่งเป็นพาหะสำคัญในการนำโรค) โดยการไต่กำจัดเป็นไปได้โดยยากและสิ้นเปลืองมาก เนื่องจากผักตบชวาจะดูดยาไว้ส่วนหนึ่ง ส่วนที่เหลือมีน้อยจน ไม่สามารถจะทำอันตรายกับหอยได้นอกจากนั้น ผักตบชวายังเป็นตัวกั้นไม่ให้ยาถูกพ่นลงใต้น้ำ ได้สะดวก ดังนั้น การไต่ยาในการกำจัดหอยจึงต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้น ซึ่งจะเป็นอันตรายแก่คนและสัตว์อื่นๆ
4. เป็นที่อาศัยสัตว์ร้าย เช่น งูพิษ ซึ่งเป็นอันตรายต่อราษฎร เมื่อแพผักตบชวาลอยไปติดเรือนแพหรือทำน้ำ หรือในการพัฒนาแหล่งน้ำ โดยการใช้แรงงานดึงขึ้นจากน้ำ นอกจากนั้น หนูที่อาศัยอยู่บนแพผักตบชวาก็อาจแพร่ เชื้อโรคกาฬโรคได้

ปัญหาทางด้านการคมนาคมทางน้ำ

ผักตบชวาเป็นอุปสรรคสำคัญที่เกิดขวางการสัญจรทางน้ำในคลองบางแห่ง การสัญจรทางน้ำ ในหน้าน้ำเป็นไปได้อย่างไม่ว่าจะเป็นเรือที่มีขนาดเล็ก หรือขนาดใหญ่ก็ตาม คลองธรรมชาติบางแห่ง มีผักตบชวาทึบหนาแน่นปะปนกับต้นลำเจียก ปิดกั้นการสัญจรทางน้ำ โดยเด็ดขาด แม้แต่ในแม่น้ำ ใหญ่ๆ บางสายในบางฤดูก็มีผักตบชวาทึบอย่างหนาแน่น ปัญหาทางด้านการขนส่งและสังคม ส่วนที่ก่อให้เกิดปัญหาทางด้านการขนส่งและสังคม เช่น เมื่อการพัฒนาแหล่งน้ำ ไม่ได้ผลเต็มตามเป้าหมาย การเพาะปลูกซึ่งต้องอาศัยน้ำ ก็ย่อมจะได้ผลผลิตน้อยกว่าที่ควร รายได้ลดลง ซึ่งเป็นปัญหาสำคัญอย่างยิ่งที่จะทำให้ แผนพัฒนาประเทศไม่ได้ผลตามความมุ่งหมาย สำหรับความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจและสังคมนั้น ในประเทศไทย ยังไม่มีการคำนวณออกมาเป็นตัวเลขที่แน่นอน แต่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาแหล่งน้ำ เช่น กรมชลประทาน การไฟฟ้าฝ่ายผลิต กรมประมง และเทศบาลท้องถิ่นต่างๆ ต้องเสียค่าใช้จ่ายจากงบประมาณแผ่นดินปีละหลายสิบล้านบาท ในด้านความเดือดร้อนที่ราษฎรได้รับอันเนื่องมาจากสาเหตุของผักตบชวาก็ไม่สามารถจะประมาณค่าเป็นเงินได้

การกำจัดผักตบชวาและวัชพืช

1. การกำจัดให้หมดไปโดยสมบูรณ์ (Eradication) การกำจัดวิธีนี้ หมายถึงกำจัดผักตบชวาให้หมดไปจากสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งแบบไม่ให้เหลือซากวิธีนี้ ทำได้ไม่ยากถ้าการระบาดของผักตบชวาอยู่ในระยะเริ่มแรก มีจำนวนน้อยและอยู่ในบริเวณจำกัด

2. การกำจัดโดยวิธีควบคุม (Control) วิธีนี้ เป็นการควบคุมผักตบชวาทางด้านปริมาณมิให้ระบาดแพร่ หรือขยายปริมาณออกไปได้เอง ตามธรรมชาติเป็นการควบคุมให้ผักตบชวาจำกัดตัวเองอยู่ในสถานที่แห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะวิธีนี้ ปฏิบัติกันทั่วไปใน เมื่อไม่สามารถทำลายผักตบชวาให้หมดไปได้ กรรมวิธีเกี่ยวกับการกำจัดผักตบชวาที่นิยมปฏิบัติกันทั่วไป เท่าที่สามารถรวบรวมได้ดังนี้ การกำจัดผักตบชวาศาเคมีกำจัดวัชพืช (ซึ่งเรียกว่ายาฆ่าหญ้า หรือ Herbicide) เป็นที่นิยมกันมาก โดยเฉพาะในประเทศที่พัฒนาแล้วเพราะเป็นวิธีที่ง่าย ประหยัดรวดเร็วและมีประสิทธิภาพที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับ การกำจัดแบบอื่น แต่การใช้สารเคมีช่วยกำจัดวัชพืชนำอย่างผักตบชวานั้น ถ้าผู้ใช้ไม่มีความรู้ในระดับพื้นฐานเกี่ยวกับ เรื่องราวทางวิทยาการวัชพืชและนิเวศวิทยาแล้ว อาจทำให้เกิดอันตรายต่อ มนุษย์สัตว์ และสภาพแวดล้อมได้โดยง่าย ดังนั้น การอบรมให้ความรู้แก่ผู้มีหน้าที่กำจัดผักตบชวาโดยวิธีการใช้สารเคมีกำจัดวัชพืชจึงเป็นกุญแจสำคัญของ ความสำเร็จในการกำจัดผักตบชวาศาเคมี

การบริการช่วยเหลือภัยแล้ง

บริการเครื่องสูบน้ำ

เนื่องจากสภาวะปัจจุบันมีภัยพิบัติในด้านต่างๆ ซึ่งก่อให้เกิดความเสียหายให้กับชีวิตและทรัพย์สิน รวมถึงส่งผลกระทบต่อกระบวนการทำงาน และผลกระทบต่อผู้รับบริการ ซึ่งภัยพิบัติเกี่ยวข้องกับสภาพอากาศ สาธารณูปโภค ความปลอดภัย การจราจร หรือเกิดจากภาวะฉุกเฉินในระดับท้องถิ่น เพื่อให้สอดคล้องกับการพัฒนาองค์กรในด้านการดำเนินการตามแผนบริหารความต่อเนื่องภายใต้สภาวะวิกฤติ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นการเตรียมความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ให้มีระบบรองรับกับภาวะฉุกเฉินหรือวิกฤติการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่องานด้านการให้บริการแก่ประชาชนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้มั่นใจว่าภารกิจหลักของหน่วยงาน สามารถดำเนินงานหรือให้บริการได้อย่างต่อเนื่องต่อสภาวะวิกฤติ (ภัยพิบัติจาก อุทกภัย) และปฏิบัติงานในสภาวะวิกฤติหรือเหตุการณ์ฉุกเฉินต่างๆ การให้บริการแก่ประชาชน จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้หน่วยงานสามารถรับมือกับเหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้น ไม่ว่าจะเกิดผลแล้งหรือน้ำท่วมและสามารถให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน

เครื่องสูบน้ำ

จังหวัดขอนแก่นประสบวิกฤติภัยแล้ง กันอย่างหนักในหลายอำเภอในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ต้องให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติฉุกเฉิน(ภัยแล้ง) ในพื้นที่ 16 อำเภอ 61 ตำบล 423 หมู่บ้าน ราษฎรได้รับความเดือดร้อน ประกอบ อำเภอเมืองขอนแก่น อำเภอพระยืน อำเภอหนองเรือ อำเภอเปือยน้อย อำเภอพล อำเภอกุฉินารายณ์ อำเภอแวงใหญ่ อำเภอภูเวียง อำเภอบ้านฝาง อำเภอน้ำพอง อำเภอหนองสองห้อง อำเภอแวงน้อย อำเภอบ้านแฮด อำเภอซำสูง ชาวนาส่วนใหญ่ที่ได้รับผลกระทบจากภาวะฝนทิ้งช่วงทำให้ชาวนาเดือดร้อนหนัก หน่วยงานท้องถิ่นเร่งนำเครื่องสูบน้ำช่วยฝนทิ้งช่วงนานช่วยชาวนาข้าวยืนต้นแห้งตาย ด้านองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประสานความร่วมมือให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ขาดน้ำอุปโภคบริโภค ชาวนาขาดน้ำในการปลูกข้าว เนื่องจากช่วงนี้ฝนทิ้งช่วงทำให้น้ำที่ใช้อุปโภคบริโภคในครัวเรือน ตลอดจนน้ำประปาขาดแคลน องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เร่งให้ความช่วยเหลือโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ยืมเครื่องสูบน้ำเพื่อช่วยเหลือชาวนาที่ได้รับผลกระทบจากฝนทิ้งช่วง ใช้เครื่องสูบน้ำขนาด 8 นิ้ว 2

เครื่อง มาสูบน้ำเข้ายังลำรางไหลลงสู่อ่างเก็บกักน้ำประปาเพื่อนำไปผลิตน้ำประปา ขณะเดียวกัน ได้รับการร้องขอจากชาวนาที่ทำนาอยู่ใกล้กับคลองชลประทานที่อยู่ฝั่งซ้ายซึ่งน้ำชลประทานไปไม่ถึง เนื่องจากอยู่สูงกว่าระดับระบายน้ำ ให้สูบน้ำเข้าที่นาโดยจะมีร่องระบายไปยังฝั่งขวาของชาวนา ซึ่งสามารถช่วยเหลือผู้ที่ได้เดือดร้อนมากกว่า 2,000 ไร่ แต่หากฝนยังไม่ตกลงมาในช่วงนี้ ถ้ามีประกาศภัยแล้งจากทางจังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ก็สามารถจะออกไปช่วยชาวที่ได้รับความเดือดร้อนได้ทันช่วงที่หากมีการร้องขอ

บริการรถบรรทุกน้ำอุปโภค บริโภค

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ประสบสาธารณภัยมาตลอด โดยได้นำเครื่องจักรกลและบุคลากร ออกให้ความช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยแล้งในพื้นที่ ประกอบด้วย เครื่องสูบน้ำขนาดท่อ 8 นิ้ว รถพัฒนาบ่อบาดาล เพื่อซ่อมแซม/เป่าล้างบ่อบาดาล, รถบรรทุกน้ำ ขนาด 10,000 ลิตร เพื่อออกแจกจ่ายน้ำให้แก่ราษฎร และได้จัดส่งรถบรรทุกน้ำไปประจำที่อำเภอที่ขอขี้นมรถบรรทุกน้ำ จำนวน 10 คัน นอกจากนั้น ยังจัดส่งชุดพัฒนาแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อเตรียมรับมือภัยแล้งหรืออุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น รถชุดไฮดรอลิค ดำเนินการขุดลอกแหล่งน้ำที่ตื้นเขินและกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำ

ให้บริการเครื่องสูบน้ำเข้านาช่วงฝนทิ้งช่วง

บทที่ 3

วิธีการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลความพึงพอใจของการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ภายใต้การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปี พ.ศ. 2565 ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนให้กับประชาชนในด้านต่างๆ เช่น การให้บริการสนับสนุนน้ำอุปโภค-บริโภค การให้บริการเครื่องสูบน้ำ (น้ำท่วม/ภัยแล้ง) การให้บริการพัฒนาบ่อบาดาล การให้บริการซ่อมแซมถนนหรือพรางถนน การให้บริการกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ ฯลฯ การติดตามและประเมินผลความพึงพอใจของการให้บริการในครั้งนี้ เพื่อต้องการทราบถึงความพึงพอใจของประชาชนในชุมชนต่อผลการดำเนินโครงการ ทั้งในด้านของการให้บริการของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง และ ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ด้านเครื่องมือ อุปกรณ์ ในการใช้บรรเทาสาธารณภัย โดยการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากประชาชนกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้นำชุมชนหรือผู้นำท้องถิ่น ประชาชน คนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ อำเภอซำสูง อำเภอชนบท อำเภอแวงใหญ่ อำเภอโคกโพธิ์ไชย อำเภอบ้านแฮด และอำเภอเมืองขอนแก่น แล้วนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามมาเพื่อวิเคราะห์ หาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน เป็นการติดตามและประเมินผลเชิงปริมาณ ซึ่งได้กำหนดหัวข้อและวิธีการติดตามและประเมินผล ไว้ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล
2. เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. การนำเสนอ

1. กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น ประชาชน คนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของ 6 อำเภอ ในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อำเภอซำสูง อำเภอชนบท อำเภอแวงใหญ่ อำเภอโคกโพธิ์ไชย อำเภอบ้านแฮด และอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้เข้าไปดำเนินการบรรเทาสาธารณภัยในปี พ.ศ.2565

กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ใน อำเภอซำสูง อำเภอชนบท อำเภอแวงใหญ่ อำเภอโคกโพธิ์ไชย อำเภอบ้านแฮด และอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 244 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล เป็นแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง โดยการลงพื้นที่เก็บข้อมูลจากผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น ประชาชนทั่วไป เพื่อเปิดโอกาสให้ประชากรกลุ่มตัวอย่างได้ประเมินผลความพึงพอใจ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 การให้บริการด้านต่างๆ ได้แก่ การให้บริการสนับสนุนน้ำอุปโภค-บริโภค การให้บริการเครื่องสูบน้ำ (น้ำท่วม/ภัยแล้ง) การให้บริการพัฒนาบ่อบาดาล (เป่าล้างบาดาล) การให้บริการซ่อมแซมถนน/พรางกันน้ำ การให้บริการกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ ซึ่งองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ให้บริการแก่ประชาชน

ส่วนที่ 2 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานโครงการ มีทั้งหมด 12 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจาก ผู้นำชุมชน กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น และประชาชนทั่วไป ที่ได้รับประโยชน์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ ให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่ดำเนินการ โดยใช้แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง พร้อมสัมภาษณ์ พร้อมเก็บรวบรวมแบบสอบถามกลับคืน ในส่วนของคำถามปลายเปิด ดำเนินการเก็บข้อมูล ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะต่างๆ ของโครงการ

4. ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ – มิถุนายน พ.ศ. 2565

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การสุ่มตัวอย่าง ใช้ตารางการสุ่มตัวอย่างของเครซี และมอร์แกน(Krejcie and Morgan, 1970 : 607-610) เป็นตารางการสุ่มตัวอย่างสำเร็จรูปที่มีประชากรขนาดเล็ก

ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป ใช้สถิติแบบแจกแจงความถี่และร้อยละ การแปลความหมายของข้อมูลพิจารณาจาก ค่าเฉลี่ย โดยแบ่งคะแนนค่าเฉลี่ยเป็น 5 ระดับ สเกลคำถามมี 5 ระดับ ดังนี้ มากที่สุด (5) มาก (4) ปานกลาง (3) น้อย (2) น้อยที่สุด (1)

การวัดค่าเป็นช่วงสเกลของลิเคิร์ท (Likert five rating scale) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2545)

- 5 หมายถึง มีความพึงพอใจ ในระดับ มากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความพึงพอใจ ในระดับ มาก
- 3 หมายถึง มีความพึงพอใจ ในระดับ ปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความพึงพอใจ ในระดับ น้อย
- 1 หมายถึง มีความพึงพอใจ ในระดับ น้อยที่สุด

จากหลักการดังกล่าว สามารถแบ่งความหมายของระดับคะแนนออกเป็น 5 ระดับ (ทิพย์ กิจวิจารณ์ การวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์ (การวิจัยเชิงปริมาณ) 2551 หน้า 123-124 อ้างอิงมาจาก วาณี แสงมหาชัย)

ระดับคะแนน		แปลผล
4.21 – 5.00	ระดับความพึงพอใจ	มากที่สุด
3.41 – 4.20	ระดับความพึงพอใจ	มาก
2.61 – 3.40	ระดับความพึงพอใจ	ปานกลาง
1.81 – 2.60	ระดับความพึงพอใจ	น้อย
1.00 – 1.80	ระดับความพึงพอใจ	น้อยที่สุด

6. การนำเสนอ

จัดทำรายงานผลการติดตามและประเมินผลในรูปแบบความถี่ ร้อยละ เติบโตขึ้น ในบทที่ 4 ในรูปแบบตารางแจกแจงความถี่ และแสดงรายละเอียดในประเด็นคำตอบต่างๆ ที่ได้จากแบบสอบถาม ค่าสถิติที่ใช้จะเป็นค่าเฉลี่ย ร้อยละ และสรุปผลการติดตามในภาพรวมจะแสดงในบทที่ 5 และรวบรวมเป็นรูปเล่ม เพื่อรายงานให้ผู้บริหาร พร้อมกับเผยแพร่ในเว็บไซต์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น (www.kkpao.go.th) เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนและผู้สนใจทราบต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการติดตามและประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปี พ.ศ. 2565 โดยลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามการสัมภาษณ์ แบบไม่เจาะจง กับกลุ่มผู้นำชุมชน นักการเมืองท้องถิ่น ประชาชนทั่วไปที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอซำสูง อำเภอชนบท อำเภอเวียงใหญ่ อำเภอโคกโพธิ์ไชย อำเภอบ้านแฮด และอำเภอเมืองขอนแก่น จำนวนทั้งสิ้น 244 คน มาทำการวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด-ต่ำสุด และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งผลการประเมิน ได้ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในการสื่อความหมาย จึงได้กำหนดความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

n	แทน	กลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย (Mean)
S.D	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการดังนี้

2.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามที่อยู่ในส่วนที่ 2 ของแบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามเลือกรายการจากตัวเลือกที่ให้มา แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) ซึ่งข้อมูลให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกในส่วนนี้ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา อาชีพ รายได้ของครัวเรือนต่อเดือน

2.2 วิเคราะห์ระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ซึ่งเป็นคำถามที่อยู่ในส่วนที่ 3 ของแบบสอบถาม โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D)

2.3 วิเคราะห์ข้อมูลการให้บริการบรรเทาสาธารณภัยในด้านต่างๆ ซึ่งเป็นคำถามที่อยู่ในส่วนที่ 1 ของแบบสอบถาม โดยผู้ตอบแบบสอบถามเลือกรายการจากตัวเลือกที่ให้มา แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความถี่ (Frequency) และหาร้อยละ (Percentage) ซึ่งข้อมูลให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกในส่วนนี้ ได้แก่ ข้อมูลการให้บริการบรรเทาสาธารณภัยในด้านต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ให้บริการแก่ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดำเนินการ

2.4 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การติดตามและประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ในเขตพื้นที่ดำเนินการ จากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา และมาทำการวิเคราะห์ จำนวน 244 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การให้บริการด้านต่างๆ

1. ข้อมูลการให้บริการบรรเทาสาธารณภัยด้านต่างๆ มีผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

(n=244)

1. ให้บริการด้าน	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
การให้บริการสนับสนุนน้ำอุปโภค-บริโภค	35	14.34
การให้บริการเครื่องสูบน้ำ (น้ำท่วม, ภัยแล้ง)	79	32.38
การให้บริการพัฒนาบ่อบาดาล (เป่าล้างบ่อบาดาล)	30	12.30
การให้บริการซ่อมแซมถนน/พรางถนน	78	31.97
การให้บริการกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ	20	8.20
อื่นๆ โปรดระบุ	2	0.82
รวม	244	100.00

จากตารางในส่วนที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลการให้บริการบรรเทาสาธารณภัยด้านต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ให้บริการแก่ประชาชน ที่อาศัยในเขตพื้นที่ดำเนินการทั้ง 6 อำเภอ ในจังหวัดขอนแก่น นั้น ซึ่งจากการตอบแบบสอบถาม พบว่า การให้บริการบรรเทาสาธารณภัยที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ให้บริการแก่ประชาชน มากที่สุดจะเป็นการบรรเทาสาธารณภัย ด้านการให้บริการเครื่องสูบน้ำ (น้ำท่วม/ภัยแล้ง) คิดเป็นร้อยละ 32.38 รองลงมาจะเป็น การให้บริการซ่อมแซมถนน/พรางถนน คิดเป็นร้อยละ 31.97 การให้บริการสนับสนุนน้ำอุปโภค-บริโภค คิดเป็นร้อยละ 14.34 การให้บริการพัฒนาบ่อบาดาล (เป่าล้างบ่อบาดาล) คิดเป็นร้อยละ 12.30 และการให้บริการกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ คิดเป็นร้อยละ 8.20 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา อาชีพหลัก และรายได้ของครัวเรือนต่อเดือน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

(n=244)

1. เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ชาย	132	54.10
หญิง	112	45.90
รวม	244	100.00
2. อายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ไม่เกิน 20 ปี	2	0.82
21 – 30 ปี	3	1.23
31 – 40 ปี	18	7.38
41 – 50 ปี	68	27.87
51 - 60 ปี	95	38.93
61 ปีขึ้นไป	58	23.77
รวม	244	100.00
3. สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ประชาชนทั่วไป	197	80.74
นักเรียน/นักศึกษา	6	2.46
ผู้นำชุมชน/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน	27	11.07
นักการเมืองท้องถิ่น	12	4.92
เจ้าหน้าที่/พนักงานของรัฐ	1	0.41
อื่นๆ โปรดระบุ	1	0.41
รวม	244	100.00

รายงานการติดตามและประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่จังหวัดขอนแก่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

4. วุฒิการศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ประถมศึกษา	135	55.33
มัธยมต้นหรือเทียบเท่า	58	23.77
มัธยมปลาย/ปวช. หรือเทียบเท่า	32	13.11
ปวส./อนุปริญญา	6	2.46
ปริญญาตรี	13	5.33
สูงกว่าปริญญาตรี	0	0.00
รวม	244	100.00
5. อาชีพหลัก	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
เกษตรกรรวม	189	77.46
รับจ้างทั่วไป	34	13.93
นักเรียน/นักศึกษา	3	1.23
ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/เอกชน	10	4.10
พนักงานเอกชน	3	1.23
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	5	2.05
รวม	244	100.00
6. รายได้ครัวเรือน/เดือน	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ต่ำกว่า 5,000 บาท	66	27.05
5,000 – 10,000 บาท	103	42.21
10,001 – 30,000 บาท	57	23.36
30,000 บาทขึ้นไป	18	7.38
รวม	244	100.00

จากตารางในส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีดังนี้

เพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 54.10 เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 45.90

อายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 51-60 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.93 รองลงมาได้แก่ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.87 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 61 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 23.77 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 7.38 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.23 และ ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุไม่เกิน 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 0.82

สถานภาพ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นประชาชนทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 80.74 รองลงมาได้แก่ ผู้นำชุมชน/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 11.07 นักการเมืองท้องถิ่น คิดเป็นร้อยละ 4.92 และเจ้าหน้าที่/พนักงานของรัฐ คิดเป็น ร้อยละ 0.41 ตามลำดับ

วุฒิการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 55.33 รองลงมาได้แก่ มัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 23.77 มัธยมต้น/ปวช.หรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 13.11 ปวส.หรืออนุปริญญา คิดเป็นร้อยละ 2.46 ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 5.33 ตามลำดับ

อาชีพหลัก พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประกอบอาชีพเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 77.46 รองลงมาได้แก่ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 13.93 ประกอบธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/เอกชน คิดเป็นร้อยละ 4.10 ประกอบอาชีพข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 2.05 อาชีพพนักงานเอกชน และนักเรียน/นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 1.23 ตามลำดับ

รายได้ครัวเรือน/เดือน พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ครัวเรือนต่อเดือน 5,000 – 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.21 รองลงมามีรายได้ครัวเรือนต่อเดือน ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 27.05 รายได้ครัวเรือนต่อเดือน 10,001 – 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.36 และ รายได้ครัวเรือนต่อเดือน 30,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 7.38 ตามลำดับ

ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานโครงการ

(n=244)

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานโครงการ (จำนวนคน)							
	มากที่สุด	มาก	พอใช้	น้อย	น้อยที่สุด	SD	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ								
1. เจ้าหน้าที่พูดจาสุภาพอ่อนน้อม ดี การประพฤติตัวเรียบร้อย เหมาะสม	103 (42.21)	84 (34.43)	57 (23.36)	- (0.00)	- (0.00)	0.788	4.19	มาก
2. เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความ เต็มใจ รวดเร็ว และเอาใจใส่ใน ทุกขั้นตอน	85 (34.84)	103 (42.21)	55 (22.54)	1 (0.410)	- (0.00)	0.760	4.11	มาก
3. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ ตอบ ข้อซักถามได้อย่างชัดเจน ถูกต้อง ตรงประเด็น	98 (40.16)	73 (29.92)	59 (24.18)	14 (5.738)	- (0.00)	0.933	4.05	มาก
4. เจ้าหน้าที่สามารถแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นได้อย่าง เหมาะสม	93 (38.11)	67 (27.46)	82 (33.61)	2 (0.820)	- (0.00)	0.866	4.03	มาก

หัวข้อ	ระดับความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานโครงการ (จำนวนคน)							
	มากที่สุด	มาก	พอใช้	น้อย	น้อยที่สุด	SD	ค่าเฉลี่ย	ระดับ
ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ อบจ.ขอนแก่น								
5. มีช่องทางการให้บริการที่หลากหลาย (ช่องทางขอรับการช่วยเหลือ)	82 (33.61)	71 (29.10)	84 (34.43)	6 (2.459)	1 (0.41)	0.900	3.93	มาก
6. มีขั้นตอนการให้บริการเป็นระบบ ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีความชัดเจน	79 (32.38)	75 (30.74)	79 (32.38)	11 (4.508)	- (0.00)	0.905	3.91	มาก
7. มีขั้นตอนการให้บริการ แต่ละขั้นตอนมีความสะดวกรวดเร็วทันเหตุการณ์	83 (34.02)	77 (31.56)	65 (26.64)	19 (7.787)	- (0.00)	0.955	3.92	มาก
8. มีผังลำดับขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการอย่างชัดเจน	88 (36.07)	74 (30.33)	69 (28.28)	12 (4.918)	1 (0.41)	0.936	3.97	มาก
ด้านเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ (คน รถ เรือ อื่นๆ)								
9. การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน	93 (38.11)	76 (31.15)	68 (27.87)	7 (2.869)	- (0.00)	0.879	4.05	มาก
10. มีเครื่องมือ/วัสดุ/อุปกรณ์/เจ้าหน้าที่พร้อมให้การช่วยเหลือเหตุฉุกเฉินเร่งด่วน	91 (37.30)	78 (31.97)	53 (21.72)	22 (9.016)	- (0.00)	0.975	3.98	มาก
11. มีการจัดทำแผนการให้บริการ การให้ความช่วยเหลือไว้อย่างชัดเจนเหมาะสม	108 (44.26)	58 (23.77)	71 (29.10)	7 (2.869)	- (0.00)	0.916	4.09	มาก
12. โดยภาพรวมการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัยท่านมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด	112 (45.90)	70 (28.69)	55 (22.54)	7 (2.869)	- (0.00)	0.876	4.18	มาก
รวม						0.90	4.03	มาก

จากตารางในส่วนที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปี พ.ศ. 2565 พบว่า ในภาพรวมประชาชนมีความพึงพอใจในการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.03$) หรือ คิดเป็นร้อยละความพึงพอใจ 80.60 ซึ่งเมื่อจำแนกการประเมินความพึงพอใจในแต่ละด้าน จะพบว่า ด้านแรก คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ หัวข้อที่ประชาชนมีค่าระดับความพึงพอใจสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการพูดจาสุภาพ มีอัธยาศัยดี ประพฤติตัวเรียบร้อยเหมาะสม ($\bar{X} = 4.19$, S.D = 0.79) ด้านที่สอง คือ ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ อบจ.ขอนแก่น นั้น หัวข้อที่ประชาชนมีค่าระดับความพึงพอใจสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ มีผังลำดับขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการอย่างชัดเจน ($\bar{X} = 3.97$, S.D = 0.94) ด้านสุดท้าย คือ ด้านเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ (คน รถ เรือ อื่นๆ) หัวข้อที่ประชาชนมีค่าระดับความพึงพอใจสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ โดยภาพรวม ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัย ($\bar{X} = 4.18$, S.D = 0.88)

การประเมินความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปี พ.ศ. 2565 ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวนทั้งสิ้น 244 คน โดยประชาชนมีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 92 คน ส่วนประชาชนที่มีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการ อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 75 คน ตามด้วยประชาชนที่มีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับ พอใช้ มีจำนวน 66 คน และมีประชาชนจำนวน 9 คน และ ประชาชน จำนวน 2 คน ที่มีระดับความพึงพอใจในระดับ ที่น้อย และ น้อยที่สุด ตามลำดับ

บทที่ 5

สรุปผลการติดตามและประเมินผล

การติดตามและประเมินผลความพึงพอใจของประชาชนในครั้งนี้ เป็นตามติดตามและประเมินผลความพึงพอใจของคนในชุมชนและประชาชน ที่อาศัยในเขตพื้นที่ 6 อำเภอ ในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อำเภอคำสูง อำเภอชนบท อำเภอเวียงใหญ่ อำเภอโคกโพธิ์ไชย อำเภอบ้านแฮด และอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น ที่มีต่อการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ที่ได้ดำเนินการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 ตลอดจนปัญหาและข้อเสนอแนะของประชาชน ซึ่งเจ้าหน้าที่ได้ลงพื้นที่เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์ แล้วนำมาวิเคราะห์ สรุปผลการติดตาม ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล
2. แนวทาง วิธีการติดตามและประเมินผล
3. สรุปผลการติดตามและประเมินผล
4. ข้อเสนอแนะจากการติดตามและประเมินผล

1. วัตถุประสงค์ของการติดตามและประเมินผล

- 1.1 เพื่อทราบถึงผลสำเร็จความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานโครงการ
- 1.2 เพื่อต้องการทราบถึงความคุ้มค่า ผลกระทบ และประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ
- 1.3 เพื่อทราบถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและคนชุมชนในการดำเนินงานโครงการ
- 1.4 เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรคของการดำเนินโครงการ ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นในครั้งต่อไป

2. แนวทาง วิธีการติดตามและประเมินผล

ศึกษารายละเอียดการประเมินจากคู่มือ เพื่อสร้างความเข้าใจรายละเอียดในแต่ละขั้นตอน กำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยพิจารณาข้อมูลที่กำหนดไว้ในโปรแกรม แล้วเลือกวัตถุประสงค์ที่เหมาะสม และปรับปรุงวัตถุประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการบางประการ ทำการกำหนดประเด็นการประเมิน โดยพิจารณาข้อมูลที่กำหนดไว้แล้ว ทำการเลือกใช้ประเด็นที่เหมาะสม

2.1 ประชากรกลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูล

ประชากรกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น ประชาชน คนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ของ 6 อำเภอ ในจังหวัดขอนแก่น ได้แก่ อำเภอคำสูง อำเภอชนบท อำเภอเวียงใหญ่ อำเภอโคกโพธิ์ไชย อำเภอบ้านแฮด และอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้เข้าไปดำเนินการบรรเทาสาธารณภัยในปี พ.ศ.2565

ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้นำชุมชน/ผู้นำท้องถิ่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นักการเมืองท้องถิ่น ประชาชนทั่วไป ผู้อาศัยอยู่ใน อำเภอคำสูง อำเภอชนบท อำเภอเวียงใหญ่ อำเภอโคกโพธิ์ไชย อำเภอบ้านแฮด และอำเภอเมืองจังหวัดขอนแก่น จำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 244 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการติดตามและประเมินผล คือ แบบสอบถาม (ปลายเปิด-ปิด) แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ส่วน ดังนี้

- ส่วนที่ 1 การให้บริการด้านต่างๆ
- ส่วนที่ 2 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
- ส่วนที่ 3 ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินโครงการ
- ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยการตอบแบบสอบถามและสัมภาษณ์ประชาชนและคนในชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดำเนินการทั้ง 6 อำเภอ ในจังหวัดขอนแก่น รวมทั้งการถ่ายภาพการดำเนินการบรรเทาสาธารณภัยในพื้นที่ดำเนินการ

3. สรุปผลการติดตามและประเมินผล

3.1 ข้อมูลการให้บริการบรรเทาสาธารณภัยด้านต่างๆ

การให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย การให้บริการสนับสนุนน้ำอุปโภค-บริโภค การให้บริการเครื่องสูบน้ำ (น้ำท่วม/ภัยแล้ง) การให้บริการพัฒนาบ่อน้ำบาดาล (เป่าล้างบ่อน้ำบาดาล) การให้บริการซ่อมแซมถนน/พรางกันน้ำ การให้บริการกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ

3.2 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชากรกลุ่มตัวอย่าง มีจำนวนทั้งสิ้น 244 คน โดยส่วนมากเป็นเพศชาย จำนวน 132 คน และมีจำนวน 112 คนเป็นเพศหญิง ซึ่งในกลุ่มประชากรตัวอย่างนี้ มีอายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 95 คน รองลงมาเป็นประชากรที่มีอายุระหว่าง 41-50 ปี จำนวน 68 คน สถานภาพของประชากร เป็นประชาชนทั่วไป 197 คน รองลงมาคือ เป็นผู้นำชุมชน/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 27 คน มีวุฒิการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นจำนวนมากที่สุด คือ 135 คน ตามมาด้วยระดับมัธยมศึกษาหรือเทียบเท่า จำนวน 58 คน มีการประกอบอาชีพ เกษตรกรมากที่สุด รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป จำนวน 189 คน และ 34 คน ตามลำดับ ประชากรกลุ่มตัวอย่างมีรายได้ครัวเรือนต่อเดือน ส่วนมากอยู่ที่ 5,000 – 10,000 บาท รองลงมาคือ มีรายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท ต่อเดือน

3.3 ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินโครงการ

ในภาพรวมของการดำเนินโครงการ ประชาชนมีความพึงพอใจในการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัยอยู่ในระดับ มาก ($\bar{X} = 4.03$) หรือ คิดเป็นร้อยละความพึงพอใจ 80.60 เมื่อพิจารณาเป็นรายหัวข้อพบว่า หัวข้อที่ประชาชนมีความพึงพอใจสูงสุด คือ เจ้าหน้าที่ที่พูดจาสุภาพ อธิบายดี ประพฤติตัวเรียบร้อยเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.19 , S.D = 0.79 และ หัวข้อที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ มีขั้นตอนการให้บริการเป็นระบบ ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีความชัดเจน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.91 , S.D = 0.91

เมื่อจำแนกการประเมินความพึงพอใจในแต่ละด้าน จะพบว่า ด้านแรก คือ ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ หัวข้อที่ประชาชนมีค่าระดับความพึงพอใจสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการพูดจาสุภาพ มีอัธยาศัยดี ประพฤติตัวเรียบร้อยเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.19 , S.D = 0.79 และหัวข้อที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ เจ้าหน้าที่ที่สามารถแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.03 , S.D = 0.87 ด้านที่สอง คือ ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการ อบจ.ขอนแก่น นั้น หัวข้อที่ประชาชนมีค่าระดับความพึงพอใจสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ มีผังลำดับขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.97 , S.D = 0.94 ส่วนหัวข้อที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุด คือ มีขั้นตอนการให้บริการเป็นระบบ ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีความชัดเจน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.91 , S.D = 0.91 ด้านสุดท้าย คือ ด้านเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ (คน รถ เรือ อื่นๆ) หัวข้อที่ประชาชนมีค่าระดับความพึงพอใจสูงสุดเป็นอันดับแรก คือ โดยภาพรวม ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัย มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.18 , S.D = 0.88 ส่วนหัวข้อที่ประชาชนมีความพึงพอใจน้อยที่สุดในด้านนี้ คือ มีเครื่องมือ/วัสดุ/อุปกรณ์/เจ้าหน้าที่พร้อมให้การช่วยเหลือ เหตุฉุกเฉินเร่งด่วน มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 3.98 , S.D = 0.97

สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของประชาชนในการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปี พ.ศ. 2565 ประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามมีจำนวนทั้งสิ้น 244 คน โดยประชาชนมีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด มีจำนวน 92 คน ส่วนประชาชนที่มีระดับความพึงพอใจต่อการให้บริการ อยู่ในระดับมาก มีจำนวน 75 คน ตามด้วยประชาชนที่มีระดับความพึงพอใจ อยู่ในระดับ พอใช้ มีจำนวน 66 คน และมีประชาชนจำนวน 9 คน และ ประชาชน จำนวน 2 คน ที่มีระดับความพึงพอใจในระดับ ที่น้อย และ น้อยที่สุด ตามลำดับ

3.4 ความคุ้มค่าและประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ

ผลการติดตามและประเมินผล พบว่า โครงการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 มีความเหมาะสม คุ้มค่า มีประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่ ตลอดจนมีปัญหาลดลงและข้อเสนอแนะ ดังนี้

ความคุ้มค่ากับงบประมาณ พบว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้จัดสรรงบประมาณในการบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เพื่อเป็นช่วยเหลือและบรรเทาความเดือดร้อนด้านต่างๆ ให้กับประชาชนเป็นเบื้องต้น ในขณะเกิดเหตุสาธารณภัย ตลอดจนงบประมาณที่ครอบคลุมในการฟื้นฟูพื้นที่ที่ประสบสาธารณภัย เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ดังกล่าว สามารถใช้ชีวิตและประกอบอาชีพได้ตามปกติดังเดิม องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น จึงได้มีโครงการให้บริการบรรเทาสาธารณภัยต่างๆ หลายโครงการ ทั้งโครงการที่เป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้า และโครงการฟื้นฟูหลังประสบภัย เช่น การให้บริการน้ำสำหรับการอุปโภคและบริโภค หรือ การให้บริการเครื่องสูบน้ำ ในพื้นที่ที่ประสบภัยแล้งหรือน้ำท่วม หรือ การให้บริการซ่อมแซมถนนหรือพังก้นน้ำ ภายหลังสาธารณภัยผ่านพ้นไป ซึ่งถือว่าเป็นการใช้เงินงบประมาณที่คุ้มค่าและครอบคลุมทุกมิติของการบรรเทาสาธารณภัย (ขณะเกิดสาธารณภัยและภายหลังเกิดสาธารณภัย)

ประโยชน์ที่ได้รับจากโครงการ พบว่า ประชาชนในพื้นที่ดำเนินการต่างมีความพึงพอใจและได้รับประโยชน์จากการดำเนินการของโครงการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการเฉพาะกิจเพื่อช่วยเหลือราษฎรที่ประสบสาธารณภัยมาตลอด โดยได้นำเครื่องจักรกลและบุคลากร ออกให้ความช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัยแล้งในพื้นที่ ประกอบด้วย เครื่องสูบน้ำขนาดท่อ 8 นิ้ว รถพัฒนาบ่อบาดาล เพื่อซ่อมแซม/เป่าล้างบ่อบาดาล, รถบรรทุกน้ำ ขนาด 10,000 ลิตร เพื่อออกแจกจ่ายน้ำให้แก่ราษฎร และได้จัดส่งรถบรรทุกน้ำไปประจำ

ที่อำเภอที่ขอยืมรถบรรทุกน้ำ จำนวน 10 คัน นอกจากนั้น ยังจัดส่งชุดพัฒนาแหล่งน้ำและสิ่งแวดล้อมเพื่อเตรียมรับมือภัยแล้งหรืออุทกภัยที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เช่น รถชุดไฮดรอลิค ดำเนินการขุดลอกแหล่งน้ำที่ตื้นเขิน และกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำเพราะจากการให้บริการดังกล่าวสามารถช่วยบรรเทาความเดือดร้อนและช่วยให้ประชาชนในพื้นที่ดำเนินการสามารถใช้ชีวิตและประกอบอาชีพได้ตามเดิม

4. ข้อเสนอแนะจากการติดตามและประเมินผล

4.1 ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

ผลจากการติดตามและประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่นขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 พบว่า แม้องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นจะได้จัดสรรงบประมาณสำหรับการบรรเทาสาธารณภัยต่างๆ ให้กับประชาชนในทุกๆ ปี แต่ก็อาจจะยังไม่เพียงพอ อีกทั้งประชาชนก็ยังต้องการให้หน่วยงานของรัฐ หรือ องค์กรเอกชนอื่นๆ ให้เข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือประชาชนที่ประสบกับสาธารณภัย ให้สามารถกลับมาดำรงชีวิตได้อย่างเป็นปกติโดยเร็ว

หน่วยงานของรัฐ ที่มีหน้าที่รับผิดชอบต่อการให้ความช่วยเหลือในเบื้องต้นแก่ผู้ประสบสาธารณภัย เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีส่วนรับผิดชอบโดยตรง ควรมีการจัดสรรงบประมาณแผนการดำเนินการ เครื่องมือ อุปกรณ์ และเจ้าหน้าที่ เพื่อรองรับกรณีเกิดบรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนที่ประสบภัย ตลอดจนควรมีการทบทวนแผนการดำเนินการ อยู่เสมอ เพื่อให้สามารถเข้าบรรเทาเหตุได้ทันทั่วทั้งที่

4.2 ข้อเสนอแนะสำหรับการดำเนินการครั้งต่อไป

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ควรพิจารณาจัดสรรงบประมาณสำหรับการให้บริการประชาชนในด้านบรรเทาสาธารณภัย เป็นประจำทุกปี

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ควรติดตามและประเมินผลโครงการต่างๆ ที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นได้ดำเนินการมาก่อนหน้านี้ เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหา การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนโครงการขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นต่อไป

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น : คู่มือการติดตามและประเมินผลการจัดทำและแปลงแผนไปสู่การปฏิบัติ
ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, มปป.

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น : คู่มือการให้ความช่วยเหลือประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัย.
กระทรวงมหาดไทย, พ.ศ.2560

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น : คู่มือมาตรฐานการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, กระทรวงมหาดไทย, มปป
สถาบันวิจัยและให้คำปรึกษาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, การศึกษาและวางระบบการติดตามและประเมินผลแผนการ
พัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. พ.ศ.2547

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี: คู่มือการปฏิบัติงานด้านการกระจายอำนาจให้แก่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เอกสารประกอบการบรรยาย หลักสูตร การติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต, 2559

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น: ยุทธศาสตร์การพัฒนากองการบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
(พ.ศ.2561 -2565), กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ, 2562

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น: แผนพัฒนาท้องถิ่น(พ.ศ.2561-2565)องค์การบริหารส่วนจังหวัด
ขอนแก่น, 2563

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น : ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
งบประมาณรายจ่ายประจำปี พ.ศ. 2565 กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ, 2565

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น: แผนดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565,
กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ, 2565

ภาคผนวก

ภาพกิจกรรมด้านบรรเทาสาธารณภัย

การให้บริการเป่าล้างบ่อบาดาล

ลงพื้นที่ติดตามการให้บริการบ่อบาดาล อ.โคกโพธิ์ไชย

การให้บริการเรือพอลทุนกำจัดวัชพืช

สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้านการให้บริการเรือพอลทุนในการกำจัดวัชพืช อ.ชนบท

การให้บริการปรับปรุงซ่อมแซมถนน

ปรับปรุงซ่อมแซมถนนขาดเกิดอุทกภัยน้ำท่วม อ.เวียงใหญ่

ให้บริการปรับปรุงซ่อมแซมถนนขาดเกิดอุทกภัย อ.ชนบท

การให้บริการในพื้นที่จังหวัดขอนแก่น

สัมภาษณ์นายก อบต.เมืองเพีย อ.บ้านไผ่ (ให้บริการเครื่องสูบน้ำ)

สัมภาษณ์ จนท.เทศบาลตำบลโคกสำราญ อ.บ้านแฮด (ให้บริการเครื่องสูบน้ำ)

สัมภาษณ์ จันท.อบต.ศรีบุญเรือง อ.ชนบท(ให้บริการเครื่องสูบน้ำ)

สัมภาษณ์ชาวบ้าน ต.ศรีบุญเรือง อ.ชนบท(ให้บริการเครื่องสูบน้ำ)

สัมภาษณ์สัมภาษณ์ผู้ใหญ่บ้าน ม.2 อ.ชำสูง(น้ำอุปโภคบริโภค)

**แบบประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น**

องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ได้จัดทำแบบประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัยในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ภายใต้การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการให้บริการ มาปรับปรุง และดำเนินการแก้ไขข้อบกพร่องของการให้บริการด้านต่างๆ ให้มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของผู้รับบริการมากยิ่งขึ้นต่อไป

คำชี้แจง ท่านได้รับการบริการในการแก้ไขปัญหาจาก อบจ. ขอนแก่น ในด้านใดบ้าง และโปรดทำเครื่องหมาย ☒ ลงในช่องที่กำหนดให้และสามารถทำเครื่องหมายได้มากกว่า 1 ช่อง หรือสามารถระบุลงในเครื่องหมายอื่นๆ หากท่านได้รับการบริการที่นอกเหนือจากที่ระบุไว้

☐ การให้บริการสนับสนุนน้ำอุปโภค-บริโภค	☐ การให้บริการเครื่องสูบน้ำ(น้ำท่วม, ภัยแล้ง)
☐ การให้บริการพัฒนาบ่อบาดาล(เป่าล้างบ่อบาดาล)	☐ การให้บริการซ่อมแซมถนน/พนักงันน้ำ
☐ การให้บริการกำจัดวัชพืชในแหล่งน้ำสาธารณะ	☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....

ส่วนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ ไม่เกิน 20 ปี ☐ 21 – 30 ปี ☐ 31 – 40 ปี
☐ 41 – 50 ปี ☐ 51 – 60 ปี ☐ 61 ปี ขึ้นไป
3. สถานภาพ ☐ ประชาชนทั่วไป ☐ นักเรียน/นักศึกษา ☐ ผู้นำชุมชน/กำนัน/ผู้ใหญ่บ้าน
☐ นักการเมืองท้องถิ่น ☐ เจ้าหน้าที่ /พนักงานของรัฐ ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
4. วุฒิการศึกษา ☐ ประถมศึกษา ☐ มัธยมต้นหรือเทียบเท่า ☐ มัธยมปลาย/ปวช.หรือเทียบเท่า
☐ ปวส./อนุปริญญา ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
5. อาชีพหลัก ☐ เกษตรกร ☐ รับจ้างทั่วไป ☐ นักเรียน/นักศึกษา ☐ ธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย
☐ พนักงานเอกชน ☐ ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ☐ อื่นๆ โปรดระบุ.....
6. รายได้ครัวเรือน/เดือน ☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท ☐ 5,000 - 10,000 บาท
☐ 10,001 – 30,000 บาท ☐ 30,000 บาทขึ้นไป

มีต่อด้านหลัง.....

ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจของประชาชนต่อผลการดำเนินงานโครงการ

ให้ท่านประเมินผลการให้บริการประชาชนในการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โดยทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่อง ☐ ตามความพึงพอใจของท่านในการให้บริการแต่ละหัวข้อ

ลำดับ ที่	ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการ	ระดับความพึงพอใจ				
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)
	ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ					
1	เจ้าหน้าที่พูดจาสุภาพอัธยาศัยดี การประพฤติตัวเรียบร้อยเหมาะสม					
2	เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความเต็มใจ รวดเร็ว และเอาใจใส่ในทุกขั้นตอน					
3	เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำ ตอบข้อซักถามได้อย่างชัดเจน ถูกต้องตรงประเด็น					
4	เจ้าหน้าที่สามารถแก้ไขปัญหา อุปสรรค ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม					
	ด้านกระบวนการขั้นตอนการให้บริการของ อบจ.ขอนแก่น					
1	มีช่องทางการให้บริการที่หลากหลาย (ช่องทางขอรับการช่วยเหลือ)					
2	มีขั้นตอนการให้บริการเป็นระบบ ไม่ยุ่งยาก ซับซ้อน มีความชัดเจน					
3	มีขั้นตอนการให้บริการแต่ละขั้นตอนมีความสะดวกรวดเร็วทันเหตุการณ์					
4	มีผังลำดับขั้นตอนและระยะเวลาการให้บริการอย่างชัดเจน					
	ด้านเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ (คน รถ เรือ อื่นๆ)					
1	การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวก การให้ความช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อนกรณีเกิดเหตุฉุกเฉิน					
2	มีเครื่องมือ/วัสดุ/อุปกรณ์/เจ้าหน้าที่พร้อมให้การช่วยเหลือ เหตุฉุกเฉินเร่งด่วน					
3	มีการจัดทำแผนการให้บริการ การให้ความช่วยเหลือไว้อย่างชัดเจน เหมาะสม					
4	โดยภาพรวมการให้บริการด้านบรรเทาสาธารณภัยท่านมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือ

ฝ่ายตรวจติดตามประเมินผล กองยุทธศาสตร์และงบประมาณ องค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น โทร. 0 4323 6793

**การติดตามและประเมินผลการให้บริการประชาชนด้านบรรเทาสาธารณภัย
ในเขตพื้นที่จังหวัดขอนแก่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2565**

คณะที่ปรึกษา

1. ดร.พงษ์ศักดิ์ ตั้งวานิชกพงษ์	นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
2. นายสิทธิกุล ภูคำวงศ์	รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
3. นายประสิทธิ์ ทองแท่งไทย	รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
4. นายธาดา พรหมสาขา ณ สกลนคร	รองนายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
5. ว่าที่ร้อยเอก พงเจตน์ พรภุณา	ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
6. นายนพกุล ปัญญาแก้ว	รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น
7. นางอาชีวะห์ ว่องไว	รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

คณะกรรมการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น

1. นายวิบูลย์ เรืองประเสริฐกุล	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	ประธานกรรมการฯ
2. นายณณทัตพัชรี กันตวธีระนันต์	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	กรรมการ
3. นายวิศรุต ปู่เพ็ง	สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	กรรมการ
4. นายประไพ ชาญจระเข้	ผู้แทนประชาคมท้องถิ่น	กรรมการ
5. นางฐิติรัตน์ อัครสุริย์	ผู้แทนประชาคมท้องถิ่น	กรรมการ
6. ท้องถิ่นจังหวัดขอนแก่น	หัวหน้าส่วนราชการ	กรรมการ
7. โยธาธิการและผังเมืองจังหวัดขอนแก่น	หัวหน้าส่วนราชการ	กรรมการ
8. นางอาชีวะห์ ว่องไว	รองปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น	กรรมการ
9. ดร.มงคล อติอนุวรรตน์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
10. นายประยุทธ์ ชาญนุวงศ์	ผู้ทรงคุณวุฒิ	กรรมการ
11. นายเพ็ชร มูลป้อม	ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์และงบประมาณ	กรรมการฯ/เลขานุการ

คณะทำงาน

1. นางสาวสุมาลี งามสิทธิ์	หัวหน้าฝ่ายตรวจติดตามและประเมินผล	คณะทำงาน
2. นางนวลมณี เหล่ากุนทา	นักวิเคราะห์นโยบายและแผน ชำนาญการพิเศษ	คณะทำงาน
3. นางสาวกานตปภา ศรีภิรมย์	นักวิชาการคอมพิวเตอร์ ชำนาญการ	คณะทำงาน
4. นางรุ่งฤทัย ดำรงชัย	ผู้ช่วยนักวิชาการคอมพิวเตอร์	คณะทำงาน
5. นางสาวสุกฤดา หาญศรี	เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงาน	คณะทำงาน
6. นางกรนก ดำหนูไทย	ผู้ช่วยเจ้าหน้าที่ธุรการ	คณะทำงาน
7. นางสาวศิริวรรณ ตาหมื่น	พนักงานจ้างเหมาบริการ	คณะทำงาน
8. นางสาวภัสสร ประชุมพันธ์	พนักงานจ้างเหมาบริการ	คณะทำงาน

